

РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ

**ИЗВЕШТАЈ ЗА САМОЕВАЛУАЦИЈА НА
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ – СКОПЈЕ
(15.09.2016-14.09.2019)**

Скопје, јануари 2020г.

СОДРЖИНА

ВОВЕД	2
МИСИЈА И СУШТИНСКИ ВРЕДНОСТИ	3
СТРАТЕГИСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ	4
I. ОЦЕНА НА СОСТОЈБАТА	9
1.1. Студиски програми	9
1.2. Наставно-научен и соработнички кадар и критериуми за избор и оценување на квалитетот	12
1.3. Наставно-образовна дејност	15
1.4. Студенти	20
1.5. Просторни и материјални ресурси	30
1.6. Логистика	32
1.7. Надворешна соработка	32
1.8. Научно-истражувачка дејност	35
1.9. Финансирање	36
II. TOWS АНАЛИЗА ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА КВАЛИТЕТОТ	39
ЗАКЛУЧОК	40

ВОВЕД

Основна цел на процесот на самоевалуација е да го процени квалитетот на наставно-образовниот и научноистражувачкиот процес на првиот, вториот и третиот циклус студии на Економскиот факултет – Скопје и врз основа на анализа и критична проценка на клучните елементи (студиски програми, наставно-научен и соработнички кадар, наставно-образовна дејност, научноистражувачка работа, студенти, просторни и материјални ресурси, логистика, надворешна соработка и финансирање) како и со помош на анализата на заканите, можностите, слабостите и предностите (TOWS – Threats Opportunities Weaknesses and Strengths) да се разоткријат силните и слабите страни на процесите со цел да се предложат мерки за нивно подобрување, релативизирање или целосно отстранување.

Процесот на самоевалуација е основа за проценка на позицијата на Економскиот факултет во образовниот систем на Република Северна Македонија (надворешна евалуација). На тој начин, овој процес добива карактер на динамичен лост во континуираното зголемување на способноста на Економскиот факултет за подобрување на конкурентноста, квалитетот и ефикасноста на наставно-образовниот процес, реализирање синергија помеѓу наставно-образовната и научно-истражувачката дејност и перманентното усовршување и унапредување на квалитетот на академскиот кадар.

Успешноста на процесот на самоевалуација подразбира создавање соодветна организациска структура. Во таа насока на Факултетот беа формирани комисии и подкомисии на ниво на студиски програми како носители на процесот на самоевалуација. Изборот на членовите на Комисијата и подкомисиите ја рефлектираше потребата на самиот процес да се обезбеди максимално учество на заинтересираните и компетентни субјекти, како и да обезбеди доволен степен на независност од мислењето и волјата на менаџментот. На тој начин се создадени претпоставки за ефикасност во проценка на реалноста и валидноста на информациите и нивно преточување во факти како основа на понатамошната квантитативна и квалитативна анализа на состојбите на Факултетот. Во тој контекст соработката меѓу Комисијата и подкомисиите со одвиваше низ повеќе етапи и процеси на критично преиспитување и оценување на информациите за која цел беше користена методологија на анкетен прашалник што од страна на Комисијата беше испратен до одделните подкомисии. Ваквата соработка е мотивирана пред сè од потребата заклучоците што ќе следат да дадат прецизна слика за состојбите и да станат реална основа за донесување препораки и мерки за нивно подобрување.

Соработката во процесите беше обезбедена во рамките на пошироката соработка со стручните служби, врз основа на документацијата и базата на податоци и информациите со кои располага Факултетот.

Комисијата настојуваше преку широко поставената мрежа на односи и сестраната размена на информации на релација: подкомисии, стручни служби, Деканат, наставници, соработници и студенти, а врз основа на сопствените истражувања, критички и аналитички да ја вреднува сликата за состојбите во наставно-образовната дејност, научно-истражувачката дејност, меѓународната соработка, развојот на наставниот кадар, соработката со деловната заедница, соработката со студентите, финансирањето и сл.

МИСИЈА И СУШТИНСКИ ВРЕДНОСТИ

Во стратешките документи на Економскиот факултет¹ дефинирана е **мисијата** како долгорочна насока за развој на единицата и како основа за дефинирање на стратешките цели и оперативните активности:

„Нашата мисија е континуирано образование на високостручен кадар способен компетентно да решава проблеми, да им излегува во пресрет на предизвиците на новиот милениум и да ја зајакнува конкурентноста на претпријатијата на европско и меѓународно ниво преку висококвалитетни програми од бизнис и економија. Во доменот на научната работа, нашата цел е преку современи и релевантни научни истражувања да се придонесе кон збогатувањето на научната мисла од областа на економијата и бизнисот. Факултетот, исто така, обезбедува професионални услуги и истражувања за приватниот и јавниот сектор.

Секојдневното реализирање на поставената мисија за нас значи:

- обезбедување на висок квалитет во извршување на сите наставно-научни и административни активности;
- поттикнување отворени дискусии и промовирање на нови идеи;
- комбинирање на моќта на луѓето, со иновации и технологија, за да се подобри начинот на учење и работење;
- почитување на правата и достоинството на поединецот.

За нашите студенти ова значи:

- обезбедување можности за квалитетно студирање;
- образование кое е стимулативно, ја збогатува личноста и се вреднува од страна на работодавците.

За нашите вработени ова значи:

- обезбедување можности секој да се развие себеси заради зголемување на личните способности и професионализмот во работењето, а со крајна цел;
- постигнување на поголема поддршка и стручна помош во наставните и научно-образовните активности и процеси.

За општеството ова значи:

- обезбедување најнови информации, знаења и стручни услуги од областа на економијата, бизнисот и менаџментот на сите економски субјекти и
- активно партнерство во нивното успешно вклопување во националните, регионалните и меѓународните заедници во кои тие работат.“

Во тек е изработката на Стратешкиот план на Економскиот факултет – Скопје² за периодот 2020-2023 во кој се специфицирани **суштинските вредности** на Економскиот факултет – Скопје:

¹ Стратешките правци на развој на високото образование воземјите од ЕУ беа прифатени и од Економскиот факултет, со оглед на усвоената стратешка определба на Факултетот за прифаќање и достигнување на стандардите што се применуваат и важат во земјите од Европската унија

² Стратешки план на Економскиот факултет-Скопје 2020-2023 е во процес на изработка

1. Континуирање подобрување на квалитетот во наставата и истражувачко-апликативните активности;
2. Обезбедување мултикултурно милје со почитување на различностите на секоја етничка група;
3. Следење на промените и потребите на деловната заедница и државната администрација;
4. Постојано иновирање на наставниот план со воведување нови програми и насоки;
5. Обезбедување на ефикасна и одговорна администрација за остварување на активностите на факултетот;
6. Почитување на високите етички норми;
7. Слобода на креативноста и изразувањето на сопствените гледишта во врска со општествените појави и процеси;
8. Поттикнување на иновативноста и флексибилноста во изведувањето на наставата;
9. Колегијална работна атмосфера;
10. Овозможување стимулативна атмосфера за индивидуален професионален развој;
11. Употреба на најсовремена наставна техника;
12. Обезбедување максимално можна објективност и коректност при оценувањето на знаењата на студентите;
13. Изградување на сопствена препознатливост во земјата и во странство;
14. Непристрасност, објективност и транспарентност при информирањето на јавноста.

СТРАТЕГИСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

Стратегиските цели на факултетот се изведени од стратегијата на ЕНЕА (European Higher Education Area) и Болоњскиот процес. Тие се поставени на начин кој ќе обезбеди континуитет на досегашните активности на институцијата, но и натамошен развој и достигнување на нови, повисоки нивоа на квалитет на нејзиното функционирање.

Врз таа основа, клучните стратегиски цели на Економскиот факултет за идниот период се однесуваат на три подрачја:

1. Наставно-образовна дејност

Целта е во планскиот период да се постигне подигнување на општиот квалитет на наставата, нејзино осовременување, одговарање на барањата на студентите и натамошно усогласување со потребите на деловните субјекти во македонската економија. Во рамките на наставно-образовната дејност во иднина се планира да се зголеми фокусот врз модернизирање на наставните програми на сите три нивоа на студии, но и во рамките на одделните содржини на наставните предмети.

Исто така, во идниот период Економскиот факултет – Скопје ќе стави поголем фокус во користење на креативни методи на изведување на настава како: симулации, активно учење, општествено корисно учење, проектни задачи кои студентите ќе ги изведуваат во соработка со реални бизнис субјекти. За стимулирање на активно учество во наставата од страна на студентите се предвидува користење на онлајн алатки за

испитување на мислењето на студентите за различни сегменти од наставата. На таков начин студентите ќе може активно да размислуваат. Исто така се предвидува и унапредување на вештините на вработените за некои нови методи на изведување на настава и јакнење на институционалните капацитети за унапредување на наставно-образовната дејност.

2. Научно-истражувачка и стручна дејност

На полето на научно-истражувачката и стручната дејност, стратегиските цели ќе бидат насочени кон зголемување на бројот на публикации на академскиот кадар во референтни научни списанија (првенствено списанија со импакт фактор и Scopus), но и списанија кои имаат поголема видливост и препознатливост заради нивна индексација во бази како Ebsco, Emerald, Econlit, Web of Science, Journal Citation Report, SCImago Journal Rank и други. Во идниот период особено ќе се посвети внимание на стимулирање на академскиот кадар да објавува повеќе трудови во референтни научни списанија, но и да се зголеми неговата присутност на престижни меѓународни конференции што е основа на патот кон објавување на трудови во престижни списанија. Од ваквата зголемена активност на академскиот кадар се очекува зголемување на цитираноста, h-индексот на факултетот и неговот рангирање во меѓународни рамки.

Во иднина Економскиот факултет – Скопје планира да ги засили активностите во аплицирање на научно-истражувачки проекти финансиски подржани од Европската Унија и програмата која ќе ја наследи Horizon2020. Од друга страна во идниот период факултетот ќе се насочи кон зголемување на опфатот и обемот на апликативната работа, особено во делот на консултантските услуги кон приватниот и јавниот сектор.

3. Меѓународна соработка

Целта е во иднина да се зголеми ангажманот на полето на реализација на меѓународни проекти, заеднички студиски програми со еминентни институции, како и размена на наставен кадар и студенти со странски универзитети.

Покрај наведените, реализацијата на стратегиските цели на факултетот ќе опфати и активности во доменот на развојот на наставниот кадар, информацискиот систем, соработката со студентите, подобрување на финансиската состојба и др.

Горенаведените стратегиски цели се разработени во **оперативни цели**, по подрачја, со кои поподробно се дефинираат насоките во кои ќе се одвиваат оперативните активности со чија реализација се очекува да бидат остварени поставените стратегиски цели. Листата на оперативните цели е детално образложена подолу во текстот на овој документ.

1. Наставно-образовна дејност

Со цел да се остварат целите на подобрување на општиот квалитет на наставните активности на факултетот, се предлагаат следниве оперативни цели:

- Осовременување на студиските и предметните програми на прв и втор циклус студии;
- Проширување на портфолиото од наставно-образовни активности;
- Зголемување на препознатливоста на програмите на факултетот на национален и меѓународен план;

- Постојано и навремено усогласување на студиските програми од сите три циклуси со законските измени;
- Унапредување на методологиите и стиловите за изведување на настава во правец на поголемо учество на студентите во наставата и поголем фокус врз активно учење од страна на студентите.
- Подигнување на значењето на самоевалуацијата и нејзина натамошна трансформација од формално во суштинско средство за подобрување на квалитетот на наставата;
- Поставување на функционирањето на докторските студии на стабилна основа и надминување на проблемите кои се уште постојат во оваа сфера.
- Испитување на можностите за добивање на меѓународна акредитација на некоја од студиските програми (како EFMD или AACSB) и изработка на план на активности кои треба да се реализираат за да се оствари добивање на некоја престижна меѓународна акредитација.

2. Научно-истражувачка и стручна дејност

Досегашните резултати недвосмислено покажуваат дека Факултетот заостанува во некои аспекти на истражувачката активност, а особено во поглед на бројот на објавени трудови во еминентни списанија и т.н. списанија со импакт-фактор.

Поради тоа, поставените цели во овој домен ќе бидат претежно насочени кон подобрување на овие состојби:

- Зголемување на присуството на наставниот кадар со свои трудови во реномирани меѓународни списанија и на меѓународни конференции;
- Зголемување на степенот на научна соработка со реалниот сектор, со цел да се реализираат научни проекти и истражувања од взаемна полза;
- Поттикнување на издавачката дејност;
- Вклучување во меѓународни истражувачки проекти и проекти финансирани од европските фондови и нивна реализација.

3. Меѓународна соработка

И покрај големиот број склучени договори за соработка со странски универзитети, нивото на мобилност на кадарот и студентите, бројот на посети на нашата институција од страна на странски професори, реализирани проекти и објавени трудови со странски партнери не задоволуваат.

Поради тоа, нашите цели на ова поле ќе бидат насочени кон:

- Зголемување на мобилноста на наставниот кадар;
- Зголемување на мобилноста на студентите;
- Зголемување на бројот на потпишаните договори за соработка со странски универзитети со цел да се прошират можностите за мобилност на кадарот и студентите
- Остварување заеднички програми со странски партнерски институции за двојна и заедничка диплома.

При нивното конципирање и операционализација користени се и досегашните стратегиски планови, стандардите поставени од меѓународните акредитациони институции, плановите и насоките за развој на Универзитетот, резултатите од

самоевалуацијата, постојната регулатива во доменот на високото образование и поврзаните законски и други акти и програмата на Деканот на Економскиот факултет.

Во продолжение се дадени стратегиските цели со соодветни образложенија, групирани по области.

4. Информациски систем

Во делот на информацискиот систем во последниве години се извршени бројни промени, но појавата на нови технологии и нови можности постојано отвораат нов простор за подобрувања. Нашите цели за следниот период се однесуваат на:

- Хардверски унапредувања, т.е. замена на постоечката опрема со нова и интервенции во мрежната инфраструктура;
- Унапредување на веб страната со развој на нова функционалност и нејзина миграција на нова платформа
- Унапредување на документ менаџмент системот со цел стандардизација на документите кои се подготвуваат на Економскиот факултет – Скопје
- Имплементирање на напредни алатки за пребарување во документите на документ менаџмент системот
- Унапредување на капацитетот и достапноста на постојната wifi мрежа во рамките на Економскиот факултет - Скопје
- Подобрувања на процедурите за прибирање, чување и располагање со податоците;
- Развој на апликативни решенија наменети за комуникација со студентите.

Тука мора да се напомене дека реализацијата на одредени подобрувања, посебно на оние кои се поврзани со iKnow системот, кој е од исклучително значење за реализацијата на бројни активности, зависат од Универзитетот и пролонгирањето на нивното решавање предизвикува сериозни проблеми за Факултетот.

5. Развој на наставниот кадар

Вработените се основен капитал на Факултетот. Од развојот на нивните способности и вештини во најголема мера зависи успехот на целата институција. Истовремено, се среќаваме со низа ограничувања поврзани со смената на генерациите и финансирањето на новите вработувања. Поради тоа, нашите напори во претстојниот период ќе бидат насочени кон:

- Вработување на млад наставен кадар и инвестирање во негов развој;
- Зголемување на степенот на меѓународно присуство на наставниот кадар.

6. Финансии

Досега Факултетот успешно ги совладуваше сите предизвици поврзани со својата финансиска ситуација. И покрај бројните ограничувања кои беа наметнати во последниве неколку години, обезбедувањето ресурси за непречено функционирање и за задржување на стандардот на вработените не дојде во прашање. Имајќи предвид дека слични проблеми можат да се очекуваат и во иднина, нашите напори на ова поле ќе бидат насочени кон:

- Одржување и подобрување на финансиската ситуација на Факултетот;
- Збогатување на алтернативните извори на сопствени приходи со цел да се постигне повисока одржливост на финансиите неопходни за извршување на сите функции на Факултетот.

7. Соработка со студентите

За една високообразовна институција е од клучно значење да води сметка за студентите како свои најзначајни стејкхолдери, како во текот на нивното студирање, така и по завршувањето на студиите. Оваа соработка може да придонесе за подобро разбирање на постоечките недостатоци на образовниот процес, но и на други полиња, како и да обезбеди поддршка за активностите на Факултетот во соработката со други институции. Тука ги поставуваме следниве цели:

- Поинтензивна соработка со Алумни асоцијацијата на Економскиот факултет;
- Унапредување на поддршката на асоцијациите на тековните студенти, како Студентскиот парламент, AIESEC и сл.

8. Соработка со бизнис секторот

Со цел да се надмине воочениот недостаток на образовните и научните активности кои не се доволно поврзани со бизнис секторот, за следниот период нашите напори ќе се фокусираат на:

- Јакнење на комуникацијата и врските со деловната заедница на полињата на науката, наставата, реализацијата на заеднички проекти и сл.
- Развој на база на контакти со конкретни лица од бизнис секторот со кои ќе може наставниот кадар да стапи во комуникација доколку има некоја потреба во поглед на соработка заради настава или истражувања.

Тргувајќи од поставените стратегиски и оперативни цели, процесот на самоевалуација на Економскиот факултет се случува токму во насока на проверка на реализацијата на истите изминатиот тригодишен период, со интенција да послужи како платформа за квалитативен развој на наставно-образовната и научно-истражувачката дејност на Факултетот во идниот период, а меѓу другото и заради исполнување на условите неопходни за стекнување меѓународна акредитација од некоја од еминентните акредитациони институции.

1. ОЦЕНА НА СОСТОЈБАТА (РЕЗУЛТАТИ ОД САМОЕВАЛУАЦИЈАТА)

1.1. СТУДИСКИ ПРОГРАМИ

Основна дејност на Економскиот факултет како единица на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје е наставно-образовната дејност. Тоа е експлицитно содржано во сите документи (визија, мисија, стратемиски план, акт за основање и др.) кои даваат основа за правците на делување и развој на Економскиот факултет. Следствено, оценувањето на наставно-образовната дејност е важен дел при процесот на самоевалуација на Факултетот, за да се овозможи унапредување на основниот процес - образование на студентите на сите студиски програми, следејќи ги најновите трендови на економските и бизнис факултетите во светот и подготвувајќи ги студентите во целост да одговорат на потребите на македонскиот приватен и јавниот сектор.

Евалуацијата на наставно-образовната дејност тргнува од основната рамка, т.е. од системот на образование. Системот на образование на Економскиот факултет е таков што наставата се организира во три циклуси на образование и тоа – прв циклус во траење од четири години (најмалку 240 кредити), втор циклус (една или две години и следствено 60 или 120 кредити) и трет циклус на студии (60 кредити). Сите студиски програми се акредитирани и се во согласност со важечките законски решенија во Република Северна Македонија. Факултетот организира и специјалистички курсеви, обуки и предавања вон основната наставно-образовна дејност, врз основа на претходно одобрени програми за работа. Сепак, бројот на ваквиот вид програми за континуирано и доживотно учење е сè уште мал, што истовремено на Факултетот му ги лимитира и можностите за остварување дополнителни финансиски средства.

Во рамки на *I-от (првиот) циклус* егзистираат 7 студиски програми³. Кај сите е присутен напор за постојано иновирање и користење на позитивните искуства од соодветните студиски програми присутни на реномираните странски универзитети, како и сопствените искуства од претходниот период.

Иако Факултетот е основан во далечната 1950 година, најголем дел од студиските програми под постојниот назив се етаблирани во академската 1998/1999 година (5 студиски програми), една се среќава од 1992/1993 година (Маркетинг), а најмладата (Е-бизнис) од 2002/2003 година. Последното реформирање кај сите програми е евидентирано во академската 2017/2018 година.

Сите програми поседуваат јасни и прецизни цели со фокус на студентот заради негово обезбедување со знаења, способности и вештини кои соодветствуваат на профилот на студиската програма.

Вкупниот број семестри предвидени со секоја од студиските програми изнесува 8, без исклучок. Ваквиот принцип на воедначеност е присутен и кај вкупниот фонд/број часови по задолжителни и изборни предмети. Имено, фондот часови по задолжителните предмети се движи од 1650 до 1710 часови, а кај изборните предмети се движи во интервал од 720-1080 часови. Ваквиот фонд часови по одделни предмети соодветствува на стручниот профил што се очекува да се добие со завршување на одделната студиска програма. Дополнително, предвидениот фонд часови за студентска практика кај секоја студиска програма, целосно соодветствува на очекуваниот стручен профил, и придонесува кон признавање на соодветниот профил од страна на други универзитети.

³ Е-бизнис, Економија, Маркетинг, Менаџмент, Надворешна трговија, Сметководство и ревизија и Финансиски менаџмент.

Што се однесува до одделните предметни програми, се цени дека скоро сите предметни програми ги исполнуваат целите на студиската програма. Кај студиските програми исто така, не постои дилема дека задолжителните предметни програми соодветствуваат на дипломата што се стекнува со завршување на студиската програма.

Кај сите предметни програми (задолжителни и изборни), јасно е наведена основната и дополнителната литература.

На ниво на **II (втор) циклус** егзистираат 12 едногодишни студиски програми⁴ и 4 двегодишни студиски програми⁵. Кај студиските програми од II циклус посебно е нагласена тенденцијата за нивно континуирано усовршување и реформирање со цел доведување во состојба на компатибилност со соодветните студии во светот. Препознаена е потребата од континуиран трансфер на знаења и користење на позитивните искуства од соодветните студиски програми на реномираните странски универзитети.

Најстариот постдипломски студиум по Монетарна економија датира од почетокот на учебната 1961/62 година, а најмладиот постдипломски студиум е Корпоративен финансиски менаџмент етаблиран во учебната 2017/2018 година. Двегодишните студиски програми се етаблирани во академската 2010/2011, односно 2014/2015 година. Последното реформирање кај сите програми е спроведено во академската 2017/2018 година.

Сите програми поседуваат прецизно дефинирани цели. Во тој контекст основната интенција е обезбедување на студентот со знаења, способности и вештини, како и создавање подлога за критичко преиспитување на реалноста. Во оваа смисла, одделните студиски програми имаат за цел унапредување на знаењето и зајакнување на аналитичките способности на студентите заради нивна поголема ефикасност при анализа на проблемите во економијата и бизнисот. Освен тоа, сите студиски програми како своја цел имаат развивање способност за критичка анализа, како и инспирирање на студентите за истражување.

Вкупниот број семестри предвидени со секоја од едногодишните студиски програми изнесува 2, а кај двегодишните е 4.

Соодносот на задолжителните, изборните предмети и изборните предмети од листата на УКИМ на втор циклус студии (едногодишни), кај 8 студии, е 60:30:10. Исклучок се студиските програми по Маркетинг, МБА Менаџмент и Корпоративен финансиски менаџмент каде соодносот е 43:43:14 (3 задолжителни, 3 изборни, 1 изборен од листата на УКИМ) и студиската програма по Монетарна економија, финансии и банкарство каде сите предметни програми имаат статус на изборни, секако во согласност со позитивните законски прописи⁶.

Соодносот на задолжителни, изборни предмети и изборни предмети од листата на УКИМ, на втор циклус студии (двегодишни) на студиските програми по Е-бизнис менаџмент, Сметководство и ревизија и Стратегиски менаџмент на човечки ресурси е 60:30:10, додека кај студиската програма Монетарна економија, финансии и банкарство соодносот е 43:43:14.

Фондот часови по одделни предметни програми соодветствува на стручниот профил што се очекува да се добие со завршување на одделната студиска програма. Што

⁴ Е-бизнис менаџмент, Европски студии, Економски развој и меѓународни финансии, Корпоративен финансиски менаџмент, Маркетинг, МБА- менаџмент, Монетарна економија, финансии и банкарство, Менаџмент во осигурувањето, Сметководство и ревизија, Статистички методи за бизнис и економија, Стратегиски менаџмент на човечки ресурси и Управување во јавниот сектор

⁵ Е-бизнис менаџмент, Монетарна економија, Финансии и банкарство, Сметководство и ревизија, и Стратегиски менаџмент на човечки ресурси.

⁶ Сите предметни програми на оваа студиска програма се изборни односно студентот избира 6 од понудените 13 предметни програми од листата на студиската програма, каков еден од листата на УКИМ (вкупно 7).

се однесува до предвидениот фонд часови за студентска практика, истиот целосно соодветствува на очекуваниот стручен профил.

Во поглед на одделните предметни програми, преовладува мислењето дека сите тие ги исполнуваат целите на одделните студиски програми.

Кај ниту една студиска програма не постои дилема дека задолжителните предметни програми соодветствуваат на дипломата што се стекнува со завршување на самата студиска програма.

Секоја поединечна предметна програма (задолжителна или изборна), поседува јасно наведена основна и дополнителна литература.

Во контекст на *III-от (третиот) циклус* егзистираат 4 студиски програми⁷. Кај секоја од нив е видлив напорот за етаблирање врз основа на современите тенденции и искуства од соодветните докторски студии организирани на реномирани странски универзитети. Сето ова во функција на развивање аналитички и научно-истражувачки способности на студентите и поттикнување на нивниот критички однос кон постојните модели и знаења и способност за синтеза на стекнатите сознанија. Согласно принципот за формирање единствена Школа за докторски студии на ниво на Универзитетот, сите 4 студиски програми се етаблирани во академската 2012/2013, а реформирани во 2017/2018 година.

Во учебните 2015/2016 и 2016/2017 година на трет циклус на студии не се распиша конкурс за запишување на студенти бидејќи добиената акредитација на три години беше истечена. Оттука, во овие учебни години, не се запишаа нови студенти и се работеше само со студентите кои се имаа запишано во претходните години. Бројот на активни студенти на трет циклус-докторски студии (во школата за докторски студии активни во учебната 2018/2019) изнесува 52 студенти.

Целите на сите програми се јасно и прецизно дефинирани и се насочени кон студентот заради негово обезбедување со напредни знаења од соодветната област и способност за креативно размислување. Освен тоа се настојува да се поттикне неговиот критички однос и способност за дијагностицирање на економските проблеми, одлучување и генерирање нови идеи и решенија.

Вкупниот број семестри предвидени со секоја од студиските програми е идентичен и изнесува 6.

Соодносот помеѓу вкупниот број задолжителни и изборни предмети се движи во интервалите одредени со позитивните законски прописи. Слично на претходното, ваквиот сооднос е присутен и кај вкупниот фонд/број часови по задолжителни и изборни предмети.

Вкупниот фонд часови по одделни предметни програми соодветствува на стручниот профил што се очекува да се добие со завршување на одделната студиска програма. Исто така, предвидениот фонд часови за студентска практика целосно соодветствува на очекуваниот стручен профил.

Што се однесува до одделните предметни програми, се цени дека секоја програма потполно ги исполнува целите на студиската програма.

Кај сите предметни програми (задолжителни и изборни), јасно е наведена основната и дополнителната литература.

Во моментот, факултетот е во постапка на реакредитација на студиските програми на трет циклус на студии.

⁷ Демографија, Економски науки, Организациони науки и управување (менаџмент) и Статистичкиметодиза бизнис икономија

1.2. НАСТАВНО-НАУЧЕН И СОРАБОТНИЧКИ КАДАР И КРИТЕРИУМИ ЗА ИЗБОР И ОЦЕНУВАЊЕ НА КВАЛИТЕТОТ

Наставен кадар на првиот циклус на студии

Во текот на анализираниот период наставата ја реализираат помеѓу 49 и 61 наставник. Сите наставници се вработени со полно работно време. Редовните професори се на возраст од 42-67 години, вонредните професори се на возраст од 37-45 години, доцентите се на возраст од 30-41 години. Помош во реализацијата на наставниот процес обезбедуваа и тројца (3) редовно вработени соработници и определен број на демонстратори кои се повремено ангажирани на предметите со поголем број на студенти на кои се реализираат вежби.

Во учебната 2016/2017 година на ниво на целиот Факултет, наставата ја реализираа вкупно 61 наставник, од кои 32 редовни професори, 4 вонредни професори и 25 доценти.

Во учебната 2017/2018 година, наставата ја реализираа вкупно 55 наставници, од кои 27 редовни професори, 12 вонредни професори и 16 доценти. Во оваа година се ангажирани и тројца (3) соработници и тоа на студиските програми по Економија, Надворешна трговија и Сметководство и ревизија.

Во 2018/2019 година, вкупниот број на наставници на ниво на целиот Факултет изнесува 49, од кои 20 се редовни професори, 19 се вонредни професори и 10 се доценти. Бројот на соработници (3), останува ист и во оваа учебна година како и во претходната (2017/2018).

На факултетот во учебната 2016/2017 во зимскиот семестар, на четирите години на првиот циклус на студии (додипломските студии), активни се вкупно 4.195 студенти (од кои 55 вонредни), додека на вториот циклус на студии на сите студиуми, активни се вкупно 188 студенти, како на едногодишните, така и на двегодишните студии. На факултетот во учебната 2017/2018 во зимскиот семестар, на четирите години на првиот циклус на студии (додипломските студии), активни се вкупно 3.869 студенти (од кои 75 вонредни), додека на вториот циклус на студии на сите студиуми, активни се вкупно 145 студенти, како на едногодишните, така и на двегодишните студии. На факултетот во учебната 2018/2019 во зимскиот семестар, на четирите години на првиот циклус на студии (додипломските студии), активни се вкупно 3.495 студенти (од кои 121 вонредни), додека на вториот циклус на студии на сите студиуми, активни се вкупно 169 студенти, како на едногодишните, така и на двегодишните студии.

Состојбата во поглед на соодносот на наставниот кадар со вкупниот број на студенти, односно соодносот на наставниот кадар во однос на редовните студенти, е влошена во споредба со претходниот период. Тоа е поради фактот што во изминатите години и покрај смалувањето на бројот на запишани студенти на 1 и 2 циклус студии, имаше смалување и на бројот на наставен кадар поради пензионирање на професори, а нови вработувања, односно подмладувања на кадарот во истиот период речиси и да немаше. Но, мора да се напомене дека во изминатите три, четири учебни години е направен позитивен исчекор во насока на урамнотежување на оптовареноста, преку активно вклучување на петнаесетина демонстратори (магистранти или докторанти) во делот на изведување на вежбите и колоквиумите, односно испитите на прв и поретко на втор циклус студии.

Табела 1. Просечен сооднос на бројот на студенти со бројот на наставници на ниво на сите студиски програми на прв циклус за учебните 2016/2017, 2017/2018 и 2018/2019 година

Учебна година	Активни студенти	Професори	Просечен сооднос
2016/2017	4.195	61	68.77
2017/2018	3.869	55	70.35
2018/2019	3.495	49	71.33

Просечниот сооднос на студенти на еден наставник на прв циклус студии на ниво на сите студиски програми за периодот од трите учебни години, односно 2016/2017, 2017/2018 и 2018/2019 е приближно 70 студенти по наставник (види Табела 1). Овој сооднос е различен кај различните студиски програми. Но, мора да се има предвид дека овие индикатори по студиски програми се недоволно прецизни за изведување на конечни заклучоци, поради едноставниот факт што голем дел од наставниците и соработниците се едновремено ангажирани во наставно-образовниот процес на повеќе студиски програми, и на втор и трет циклус студии, а дел од нив изведуваат настава и на други факултети. Оттаму, повеќе од алармантна е потребата од постојана обнова на наставниот кадар, што за жал, не е случај веќе подолг временски период поради рестриктивната политика за нови вработувања на надлежните министерства.

Големиот обем на наставни активности, дополнето со административните обврски кои произлегуваат од наставата, во голем дел го апсорбираат работното време на наставниот и соработничкиот кадар и оневозможуваат негова доволна посветеност на истражувањето. Истражувањето не само што е составен дел, туку во последно време е круцијален дел од работа на универзитетските професори на кое се инсистира во голема мера особено при изборите и унапредувањата во повисоки звања. Според искажувањето на наставничкиот и соработничкиот кадар на Факултетот, во просек, само 20-30% од работното време успеваат да го посветат на истражување, а остатокот од работното време отпаѓа во најголем дел (над 50%) на наставни активности и на административни обврски (од 10 до 20%). Иако, Факултетот согласно својата политика и правилник за стручно усовршување на вработените, како и во согласност со своите финансиски можности секоја година обезбедува финансиски и материјални стимули за вработените за да го поттикне и мотивира нивното научно и истражувачко љубопитство и објавувањето на резултатите од истото, сепак недостасува посериозна поддршка на овој план од самата држава и надлежните министерства.

Наставен кадар на втор и трет циклус на студии

Во реализацијата на наставно-образовниот и научно-истражувачкиот процес на вториот и третиот циклус студии на факултетот е ангажиран е целиот наставнички кадар на факултетот. Во последните неколку години, поголем дел од доцентите се вклучени во наставата. Поголемата вклученост на помладите професори во овој процес овозможи додавање дополнителна вредност во наставата и истражувањата на вториот и третиот

циклас преку иновативноста, современоста во пристапите на изведување на наставата, како и преку пренесување на посвежите искуства собрани од студиските престои на странски универзитети низ кои главно поминаа речиси сите помлади кадри.

Она што би можело да се претстави како можност на Факултетот во иднина е поголема вклученост на визитинг професори од реномирани и партнерски високообразовни институции од странство во изведување на наставата и вежбите како на првиот, така и на вториот и третиот циклус на студии.

Во таа насока како воочена слабост на Факултетот е што учеството на нашите наставници и соработници во универзитетски средини во Европа и во светот преку изведување на настава, истражување или преку програми на мобилност во последните три учебни години е сè уште недоволно. Имено, на ниво на Факултетот, во учебните 2017/2018 и 2018/2019 година, само по двајца наставници и соработници реализирале учество во универзитетски средини во Европа и во светот преку изведување на настава, истражување, или преку програми на мобилност, додека во учебната 2016/2017 година, такво учество реализирал само еден наставник/соработник. Се разбира, очигледна е потребата за подобрување на ваквите состојби преку креирање на институционални механизми за нивно системско охрабрување и поттикнување.

Од друга страна пак, сè поголема е вклученоста на гостите-предавачи од бизнисот или од јавните и невладините институции кои на покана на предметните професори одржуваат предавања и го пренесуваат сопственото искуство на теми релевантни за содржината на предметните дисциплини. Ова е секако практика за почит која и понатаму треба да се охрабрува и интензивира.

Во однос на просечниот сооднос на бројот на студенти со бројот на наставници на ниво на сите студиски програми од втор циклус за периодот на кој се однесува самиот Извештај се дадени во Табела 2.

Табела 2. Просечен сооднос на бројот на студенти со бројот на наставници на ниво на сите студиски програми на втор циклус за учебните 2016/2017, 2017/2018 и 2018/2019 година

Учебна година	Запишани студенти	Професори	Просечен сооднос
2016/2017	119	61	1,95
2017/2018	109	55	1,98
2018/2019	95	49	1,94

За втор циклус студии, соодносот на бројот на студенти со број на наставници е приближно 2 студенти по наставник. Овој просек треба да се земе со резерва со оглед дека: некои студиски програми запишуваат поголем број на студенти во однос на други, па и индивидуалната оптовареност на наставниот кадар на тие студии е поизразена.

За трет циклус студии, максималниот степен на оптовареност на наставниот кадар кој поседува менторска акредитација е законски лимитиран на 3 докторанти по ментор.

Критериуми за избор и оценување на квалитетот

При изборите, реизборите и унапредувањата на наставниците и соработниците, Факултетот во целост ги почитува критериумите, стандардите и обврските што

произлегуваат од Законот за високото образование, недвосмислено ги спроведуваше Статутот и усвоените единствени критериуми за избор во наставно-научни звања на Универзитетот, како и Правилникот за внатрешни односи и работењето на Факултетот. Како потврда на тоа говори и фактот што во последните неколку години на Факултетот на ниту еден избор или реизбор во звање немало поплаки или жалби на објективноста или критериумите во оценувањето на наставно-научните и стручни резултати на избраните кадри од страна на други противкандидати кои аплицирале на истиот конкурс, иако на поголемиот број од конкурсите имало барем уште еден апликант за работното место.

1.3. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Прв циклус на студии

На факултетот се применуваат различни начини, облици, методи и технологии во наставно-образовниот процес. Резултатите од спроведеното истражување покажуваат дека кај методите во наставно-образовниот процес со најголем дел учествуваат класичните предавања (од 40% кај департманот маркетинг, 47% на менаџмент, 50% на е-бизнис и финансиски менаџмент, 56,5% на економија, 60% на сметководство и ревизија и 65% на надворешна трговија). Незначителни разлики во учеството се јавуваат кај вежбите како метод (од 15% до 20%). За истакнување е што кај сите студиски програми во наставно-образовната дејност е застапена обработката на случаи, односно примери од праксата. Така, студиите на истакнати примери е застапено од 5% во наставата (надворешна трговија), 8.5% на департманот по економија, 10% на департманот сметководство и ревизија, 15% на департманот по маркетинг, е-бизнис и финансиски менаџмент, 16,25% на департманот по менаџмент.

Учеството во наставата на истакнати гости од деловниот свет кај повеќето департмани е околу 5%, а само кај департманот по маркетинг е 10% од наставата. Дел од департманите практикуваат проектни задачи (од 5% до 15%). Наше мислење е дека кај предметите каде што наставните програми го дозволуваат тоа треба да се зголеми учеството на интерактивните методи на настава, потоа теренската настава и да има поголемо вклучување на истакнати предавачи од деловната заедница и/или јавниот сектор.

Табела 3.	Одржани предавања од истакнати гости од деловната заедница на прв и втор циклус студии
2016/2017	63
2017/2018	38
2018/2019	31

Иако има напредок во наставниот процес во насока на поголемо учество на современите методи на настава (студиите на случај, практична примена на знаењата, дебатите, како и групна и индивидуална работа на реални проблеми и проекти од практика), сепак сè уште постои простор за негово унапредување. Разноликоста на применетите методи во наставата, ја стимулира љубопитноста на студентите и проширување на дијапазонот на размислување надвор од вообичаените шаблони, и подобрување на тимската работа, како и на способноста за критичко размислување и анализа. Во случаите каде тимската работа се вреднува како дел од континуираното оценување на студентот, професорот треба да пронајде начин да го оцени индивидуалниот придонес на секој член од тимот и соодветно да го вреднува. Истото може да се направи

преку анонимна анкета за секој член од групата, која е релативно успешно применет метод при тимска работа кај некои странски високообразовни институции.

Подолг период во наставно-образованата дејност на Економскиот факултет се користат информациско-комуникациски технологии (ИКТ). Примената на проектори, паметни табли, компјутери со софтверска поддршка, интернет пристап, безжичен интернет се достапна опција во повеќето амфитеатри, предавални и компјутерски лаборатории. Нивната искористеност, односно примена на современите технологии (компјутери, софтверска поддршка, информациона бази и др.) беше анализирана по студиски програми (види табела 4).

Табела 4. Примена на современите технологии (компјутери, софтверска поддршка, информациона бази и др.) по студиски програми

	Маркетинг	Е-бизнис	Менаџмент	Економија	Надворешна трговија	Финансиски менаџмент	Сметководство и ревизија	Просек
За презентации (ppt и сл.)	30%	30%	46,25%	56%	60%	85%	60%	52%
За решавање задачи	20%	20%	8,75%	11%	5%	0%	5%	10%
За пребарување (на интернет и др. бази)	15%	10%	12,50%	14%	5%	0%	5%	9%
За практична работа на час	15%	20%	14,50%	10%	15%	0%	10%	12%
Вежби	20%	20%	18,00%	9%	15%	15%	20%	17%
ВКУПНО	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Може да се заклучи дека има разлики во начините и целите за кои се користат современите технологии по различните департмани што е за очекување. Така, сите департмани искажале дека современите технологии целосно ги користат за презентации во некој од специјализираните софтвери при што тој процент е од 30% до 85%. За решавање на задачи, ИКТ најмногу, (20%) се користат на департманот по маркетинг и е-бизнис менаџмент, помалку се користат на департманите по менаџмент и економија, најмалку се користат на департманот по надворешна трговија и департманот сметководство и ревизија (5%), додека воопшто не се користат на департманот по финансиски менаџмент. За практична работа на час, современите ИКТ најмногу се користат на департманот по е-бизнис (20%), нешто помалку (15%) на департманите по маркетинг и надворешна трговија, 14,5% се застапени на департманот менаџмент, 10% на сметководство и ревизија, додека воопшто не се користат на департманот по финансиски менаџмент. Во однос на вежбите, користењето на ИКТ е застапено во интервал од 9% до 20% на секој од индивидуалните департмани (со 20% застапеност се карактеризираат студиските програми по маркетинг, е-бизнис и сметководство и ревизија, 18% застапеност на студиската програма по менаџмент, 15% - надворешна трговија и финансиски менаџмент, додека 9% на студиската програма по економија). Речиси сите департмани истакнале дека за практична работа на час користат современи технологии во значителен дел.

Со оглед на моменталната информатичка опременост и состојбата на постојната ИТ технологија на Економскиот факултет, дефинитивно постои простор за унапредување и осовременување на ИТ опремата. Иако, Факултетот поседува неколку опремени

компјутерски лаборатории со стабилна (жичена и безжична интернет врска) сепак поголем дел од постојните компјутери се набавени поодамна и иако оперативни и функционални, сепак се технолошки застарени. Последната поголема набавка на нови компјутери е направена во 2015 година кога се пристапи кон замена на застарените десктоп компјутери за наставниот кадар со преносни компјутери - лаптопи. Воедно треба повеќе да се инвестира во специјализирани софтвери за потребите на одредени предмети. Големiot број на студенти од една страна и релативно малиот број на вработени наставници, од друга страна, претставуваат пречка за поголема примена на современите технологии. Тие би можеле повеќе да се применуваат во третата и четвртата година на студирање, а тоа е и реална ситуација. Сепак, со оглед на брзиот развој на овие технологии, мора како стратегиска цел да биде постојано издвојување на потребни средства за набавка на компјутери и софтвер преку поволни аранжмани со производителите и дистрибутерите на одредени софтверски пакети, а како многу битна компонента – и обука на административниот и наставниот кадар за нивно напредно користење.

Наставно-образовната дејност главно се реализира со наставничкиот кадар на факултетот. Сепак, во согласност со законските прописи, но и заради поврзување со деловниот свет, постои интенција наставата да се реализира во соработка со деловната заедница (преку реализација на практична настава во конкретни организации и институции, преку предавања од истакнати гости од практиката (од 5% до 7% од наставата); изработка на проектни задачи и дипломски работи на конкретни проблеми во фирми (10% од наставата). На дел од студиските програми на втор циклус студии воведена е теренската настава како задолжителен дел од курикулумите, додека студентите од прв циклус студии одат на теренска настава, најчесто во четвртата година од студиите, по иницијатива и во организација на предметните наставници, или преку вклучување на студентот во реализацијата на активностите на студиската програма (спроведување на анкети, теренско истражување, реализација на истражување во рамки на научен/стручен труд и друго). Заклучок би следел дека реализирање на наставата со соработка со деловната заедница е императив не само заради задоволување на законските барања, туку пред сè заради подобрување на пренесувањето на наставните содржини, нивно актуелизирање и осовременување. Поврзувањето со деловната заедница на овој начин може да значи многу и за идните дипломирани економисти кои би ги креирале своите шанси за почетоци на сопствената кариера. На овој план треба многу да се работи и тоа би требало да биде приоритет на сите наставниците, како и трајна заложба на менаџментот на факултетот.

Понатаму, се евалуираше примената на методите на континуирана проверка на знаењата (колоквиуми, тестови, писмени и усни испити). Проверката на знаењата на студентите се одвива преку следниве форми – колоквиуми, т.е. два писмени испита (како облик на континуирана проверка на знаењата), како и преку писмено/усмено испитување (завршен испит). Подетално оваа материја е уредена со Одлуката за начинот, условите и роковите на континуираното и завршното оценување на студентите од прв и втор циклус студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, при што на почетокот на учебната година се истакнува календар со рокови за полагање на колоквиумите (т.н. колоквиумски недели) и рокови за завршните испити. Главно, проверката на знаењата до сега е преку писмени испити (со целосно или делумно користење и на оптички читач) или писмени испити без користење на оптички читач. Мал, скоро незначителен дел, од испитувањата на студентите е по усмен пат. Нашата самоевалуација на ниво на сите студиски програми поврзана со оваа тема покажа дека во најголем број од случаите

студентите се задоволни од методите за континуирана проверка на знаењата и начинот на нивната реализација, но сепак има различни предлози за подобрување на состојбата. Така, врз основа на наодите од Извештајот за самоевалуација на катедрата по Економија, се открива дека препораката од претходната евалуација, а тоа е постепено да се напушта системот на методот на спроведување тестови преку оптички читач, а наместо него да се воведат есејски полагања и задачи, е главно прифатена. Кај поголем број тестови по одделни предмети на катедрата делумно или целосно ги користи последните два вида прашања за да го оцени знаењето на студентите. Препораката за имплементирање усни испити, скромно, но сигурно почнува да се актуелизира, бидејќи усниот испит е сепак најдобар начин студентот да се подготви не само за одбрана на дипломската работа, туку и да ги надгради своите комуникациски и презентационски вештини, кои се клучни во современото деловно окружување. Дополнително, при ваквото оценување, можностите за двосмислени прашања, недоразбирањата кај студентите, или препишувањата се минимални. Проблем кај оценувањето преку колоквиуми претставува и започнувањето на колоквиумските недели (во четвртоците). Студентите чувствуваат реална потреба да имаат неколку дена во кои нема да посетуваат настава, туку да се подготват за претстојниот тест. Ова е причината зошто дел од предавањата со тешкотии се одржуваат во деновите непосредно пред колоквиумската недела. Дури и во случаите кога тие сепак се одржуваат, на нив присуствува многу мал број студенти. Едно решение за овој проблем би можело да биде преместувањето на почетокот на колоквиумската недела во понеделник, или пак, евентуално, наставата да биде откажана два дена пред почетокот на сесијата.

Така, како добри страни на континуираната проверка на знаењето се истакнуваат: континуитет во учењето, флексибилност кај организацијата и ефикасност во оценувањето. Вреди да се размисли и за користење завршни усни испити (во случаите каде што бројот на студенти го дозволува тоа). Потребно е поголем акцент и предност да се стави на прашања кои бараат лично размислување, критичка анализа и давање сопствено мислење, задачи/проблеми, како и есејски прашања. За студентите од 4 година, дополнителен проблем претставува т.н. апсолвентска екскурзија. Треба да се почитува автономијата на наставниците при реализација на оценувањето и изведувањето на испитувањето.

Предмет на самоевалуацијата беше и оценката за тоа во колкав дел завршниот испит (дипломската работа) претпоставува апликација на теоријата и примена на знаењата во практиката (примери, анализи) и придодава за оформување на стручниот профил. Освен еден депарتمان (финансиски менаџмент со одговор – малку) сите департмани истакнуваат дека дипломската работа значително придонесува за оформување на стручниот профил. На ова прашање се добиени многу коментари кои што можат да послужат во процесот на подобрување на квалитетот на завршниот испит. Така, дипломските се од одреден предмет и се бранат пред комисија од тројца наставници, а посебно се истакнува значењето на менторите за почести консултации околу темата. Коментарите се во насока на тоа дека студентите треба добро да ја познаваат теоретската позадина на темата, но и да можат да направат анализа на реален проблем. Се истакнува проблемот за тоа дека за посериозни истражувања се потребни неколку месеци и други ресурси, вклучително и материјални, а со нив просечниот студент не располага или нема извори до кои може да се обрати за покривање на трошоците. Заради вакви проблеми, како и заради тоа што дипломирањето се очекува да заврши во краток рок по положувањето на последниот испит, дипломските работи не ретко се сведуваат на формалност. Одлуката за максимален број на дипломски работи по предмет е добра. Исто

така, изборот секоја година на најдобра дипломска работа е стимул за квалитет и компетитивност.

Се евалуираше и видот и степенот на вештините (меки) со кои студентот се оспособува во текот на студиите. Се одговараше на прашањето за видот на меки вештини за кои студентот се оспособува во текот на студиите по студиските програми со критички осврт или предлог за подобрување на истите. Иако, стекнувањето на меките вештини главно само неформално е застапено кај сите студиски програми, има можности тоа и да се подобри и тоа преку активно учество во наставата, тимска изработка на проекти/студии на случај како и тимска презентација и одбрана на истите при што ќе се оценува не само содржината на презентацијата туку и начинот и квалитетот на самото презентирање. Користењето и иницирањето презентации од страна на студентите помага во надминувањето на потенцијалниот страв од настап пред аудиториум, отвореноста на студентот за критичко размислување од околината како и во подобрување на способностите на студентот за презентирање на своите истражувања, ставови, мислења. Сите студиски програми се согласни дека тимската работа на проекти и студии на случај може да го зголеми чувството за припадност и користењето синергетски ефекти, го засилува степенот на толерантност и кооперативност кај поединецот. Вклучување во дискусија за време на предавањата влијае во развивање на критичко и креативно мислење, како и разбирање за човековото однесување, вредносните системи, елементите и компонентите на комуникација, вештини за слушање, управување со времето и со стресот. Се подобрува владеењето со говорничките вештини и вештините за ефективно преговарање. Корисно се смета и поседувањето на вештини за разбирање на психолошките процеси врз основа на кои се базира однесувањето на потрошувачите, како и човечкото однесување, генерално. Студентите се обучуваат и како да консултираат обемна литература во кратко време. Сепак, стекнувањето одредени вештини е делумно ограничено од големиот број студенти, кој не секогаш овозможува индивидуална работа.

Втор циклус на студии

Вториот циклус на студии е дел од континуираната наставно-образовна дејност на факултетот. Согласно спроведеното истражување и анализа на програмите на вториот циклус на студии се применуваат различни начини, облици, методи и технологии во наставно-образовниот процес и тоа класичните предавања не учествуваат повеќе од 60 %. Студиите на случај најмногу се користат на студиските програми, а како правило се повикуваат и гости предавачи. Користењето на современи технологии (софтвер и сл.) е најмногу застапено на програмите е-бизнис менаџмент и статистички методи за бизнис и економија. Дел од наставата се реализира со надворешна соработка така што истакнати стручњаци и професори се повикуваат да учествуваат во наставата. Континуираната проверка на знаењата (колоквиуми) се применува скоро кај сите студиски програми, но усмениот начин на испитување е исто така значително застапен, како и задолжителната изработка на пристапни трудови кај одреден број предметни програми. Се потенцира потребата на избор на практични теми од деловната практика како теми за овие трудови. Развивањето на меките вештини е поттикнато со тоа што студентите имаат јавни презентации, како и потреба да работат во тимови, тимски да настапуваат и да работат во компании. Магистерските трудови многу придонесуваат во оформување на профилот на студентите на втор циклус на студии. Процесот на пријавување, изработка и одбрана на магистерските трудови е регулиран со актите на Факултетот и се поттикнуваат теми каде

што магистрантите обработуваат проблеми поврзани со нивното работење или решавањето на деловни и економски проблеми во Република Македонија.

Трет циклус на студии

Факултетот е акредитиран заедно со Економскиот институт од Скопје и со Институтот за социолошки и политичко-правни истражувања од Скопје за организирање на трет циклус на студии по економски науки, организациски науки и менаџмент (управување), демографија и статистички методи за бизнис и економија. Третиот циклус на студии се одвива преку Школата за докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Во учебната 2015/2016 и 2016/2017 нема конкурс за докторанти. Факултетот е во постапка за реакредитација на постојните програми од трет циклус на студии.

1.4. СТУДЕНТИ

Бројот на новозапишани студенти на првиот циклус студии на Економски факултет во текот на последните 3 учебни години е во рамки на квотата која се одобрува од страна на Владата на РСМ за запишување на студенти на факултетот. Може да се заклучи дека скоро секоја година квотите се исполнуваат во значителен дел. Сепак, мора да се истакне дека, постои тренд на намалување на вкупниот број на запишани студенти низ годините и на прв и на втор циклус студии, поради што определен број на места предвидени со конкурсот за запишување на студенти, остануваат непополнети.

На првиот циклус студии, во учебната 2016/2017 година од Факултетот се испишале 166 студенти, во 2017/2018 тој број изнесува 140 студенти, додека во учебната 2018/2019 година вкупниот број на испишани студенти за таа година изнесува 145 (види табела 5). Причините за високиот број испишани студенти не се докрај расветлени. Една од причините може да биде непостоењето на строги селекциски критериуми за упис во прва година на Факултетот, па самата селекција се врши главно во првата година на студирање, каде е и најголема стапката на испишани кандидати. Во секој случај Факултетот има потреба од детална анализа за нивно откривање.

Табела 5. Новозапишани и испишани студенти за период 2014-2019г.

Учебна година	ПРВ ЦИКЛУС СТУДИИ			ВТОР ЦИКЛУС СТУДИИ		
	Слободни места	Запишани студенти	Испишани студенти	Слободни места (вкупно едногодишни и двегодишни)	Запишани студенти (вкупно едногодишни и двегодишни)	Испишани студенти
2014/2015	1240	878	159	984	193	0
2015/2016	1100	886	157	806	178	0
2016/2017	890	845	166	477	119	1
2017/2018	1050	729	140	491	109	1
2018/2019	1120	607	145	515	95	1

Табела 6: Запишани кандидати на Втор циклус на студии по студиски програми за периодот 2014-2019 година

Запишани кандидати на Втор циклус на студии										
Учебна година	2014/2015		2015/2016		2016/2017		2017/2018		2018/2019	
Едногодишни студии	Квота	Вкупно запишани	Квота	Вкупно запишани	Квота	Вкупно запишани	Квота	Вкупно запишани	Квота	Вкупно запишани
МБА-Менаџмент	118	21	60	27	48	10	50	12	50	6
Е-бизнис менаџмент	60	11	36	7	36	6	36	8	36	5
Маркетинг	50	21	24	16	12	11	12	11	24	2
Сметководство и ревизија	80	19	36	17	24	15	36	10	36	5
Монетарна економија,финансии и банкарство	150	61	92	50	92	41	92	35	92	33
Европски студии	50		20	2	20	0	20	0	20	0
Економски развој и меѓународни финансии	40	2	10	2	20	2	24	5	24	1
СМЕБЕ	28	4	24	10	24	1	28	4	28	2
Управување во јавен сектор	50	7	36	3	36	0	36	0	10	2
Менаџмент во осигурување	30	4	20	3	20	3	24	3	24	2
Стратегиски менаџмент на човечки ресурси	60	15	48	22	48	22	48	13	48	12
Корпоративен финансиски менаџмент	/	/	/	/	/	/	/	/	50	21
ВКУПНО ЕДНОГОДИШНИ	716	165	406	159	380	111	406	101	442	91
Двегодишни студии	Квота	Вкупно запишани	Квота	Вкупно запишани	Квота	Вкупно запишани	Квота	Вкупно запишани	Квота	Вкупно запишани
Е-бизнис менаџмент	60	3	36	6	24	4	24	2	24	3
Сметководство и ревизија	40	7	36	1	36	1	24	2	12	0
Монетарна економија, финансии и банкарство	50	13	30	8	25	4	25	2	25	0
Стратегиски менаџмент на човечки ресурси	60	5	48	4	12	4	12	2	12	4
ВКУПНО ДВЕГОДИШНИ	210	28	150	19	97	13	85	8	73	7
ВКУПНО	926	193	556	178	477	124	491	109	515	98

Заклучно со 2018/2019 година, вкупниот број на активни студенти на трет циклус на студии изнесува 52. Во учебната 2016/2017 докторирале 17 доктори на науки, во 2017/2018 година - 16 доктори на науки, а во 2018/2019 година дополнителни 14 доктори на науки.

Во учебната 2015/2016 и 2016/2017 година не се распиша конкурс за прием на студенти на трет циклус на студии.

Резултати од спроведеното анкетирање

На Економскиот факултет – Скопје при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, студентите редовно се вклучени во оценување на квалитетот на наставно-образовниот процес почнувајќи од 2002 година. Студентската анкета за евалуација на квалитетот на наставата во учебните: 2016/2017, 2017/2018 и 2018/2019 е реализирана согласно моделот предложен од *Упатството за самоевалуација и обезбедување и оценување на квалитетот на единиците на Универзитетот*, објавен во „Универзитетски гласник“ бр. 244 на 30 април 2013 година.

Прибирањето на податоците е спроведено преку прашалник кој е во стандардизирана форма за сите факултети на Универзитетот и тој беше дистрибуиран до испитаниците, односно студентите во двата семестри на поодделните набљудувани години. Во насока на обезбедување на поверодостојни резултати, назначената Комисија за анкетирање зема предвид големината на примерокот кој ќе биде предмет на анкетирање за секој предмет (задолжителен и изборен) да се состои од најмалку 30% од студентите кои го запишале предметот, согласно претходно добиените податоци од Службата за студентски прашања. Покрај тоа, Комисијата во секој од семестрите на поодделните учебни години ја има спроведено анкетата на случаен приметок на студенти кои се присутни на предавањата, две седмици пред да се одржи вториот колоквиум, а со цел резултатите кои ќе се добијат да бидат пообјективни.

Во фазата на прибирање на податоци преку анкетниот прашалник се опфатени наставниците кои изведуваат настава според распоредот на предметите по семестри за поодделните учебни години, а кои се вработени на Економскиот факултет – Скопје како и наставници/стручни лица од други високо-образовни институции во рамките на УКИМ кои се анагажирани во изведување на наставата на Факултетот.

За секој од седумте аспекти: 1) подготвеност за предавања и вежби; 2) квалитет на настава; 3) редовност на настава и рационално искористување на време; 4) достапност за консултации; 5) однос кон студент; 6) обезбеденост на соодветен материјал за учење; и 7) објективност при оценување (кои се оценувани на скала од 5 до 10 (5 означува незадоволителен, а 10 одличен)) направени се пресметки на просечната оценка на важност за наставниот кадар (од Економски факултет – Скопје и ангажираниот наставен кадар од УКИМ) по семестри за набљудуваниот период; пресметан е вкупен просек по кадар (од Економски факултет – Скопје и ангажираниот наставен кадар од УКИМ) за седумте анализирани аспекти по семестри за набљудуваниот период и пресметан е вкупен просек по поодделни аспекти за целиот ангажиран кадар кој учествувал во изведување на наставата на Економски факултет – Скопје по семестри за целиот период. (Табела 7 за зимскиот семестар на учебните: 2016/2017, 2017/2018 и 2018/2019г. и Табела 8 за летен семестар на учебните: 2016/2017, 2017/2018 и 2018/2019).

Табела 7: Просек за поодделни аспекти за наставниот кадар во зимскиот семестар во период 2016/2019г.

Просек за седум аспекти за наставен кадар	Зимски семестар						Вкупен просек за целиот ангажиран кадар по поодделни аспекти за анализиранiot период
	2016/2017		2017/2018		2018/2019		
	Наставен кадар од Економски факултет - Скопје	Ангажиран наставен кадар од УКИМ	Наставен кадар од Економски факултет - Скопје	Ангажиран наставен кадар од УКИМ	Наставен кадар од Економски факултет - Скопје	Ангажиран наставен кадар од УКИМ	
1. Подготвеност за предавања и вежби	9,43	9,70	9,43	9,29	9,55	9,35	9,46
2. Квалитет на настава	9,21	9,54	9,17	9,17	9,37	9,00	9,24
3. Редовност на часови и рационално искористување на време	9,50	9,65	9,45	9,53	9,69	9,53	9,56
4. Достапност за консултации	9,47	9,50	9,45	9,33	9,56	9,11	9,40
5. Однос кон студент	9,41	9,67	9,48	9,51	9,57	9,68	9,55
6. Обезбеденост на соодветен материјал за учење	9,28	9,58	9,29	9,11	9,37	9,23	9,31
7. Објективност при оценување	9,22	9,58	9,19	9,42	9,39	9,24	9,34
Вкупен просек по кадар за анализираните аспекти по години	9,36	9,60	9,35	9,34	9,50	9,31	9,41

Табела 8: Просек за поодделни аспекти за наставниот кадар во летниот семестар во период 2016/2019г.

Просек за седум аспекти за наставен кадар	Летен семестар						Вкупен просек за целиот ангажиран кадар по поодделни аспекти за анализираниот период
	2016/2017		2017/2018		2018/2019		
	Наставен кадар од Економски факултет - Скопје	Ангажиран наставен кадар од УКИМ	Наставен кадар од Економски факултет - Скопје	Ангажиран наставен кадар од УКИМ	Наставен кадар од Економски факултет - Скопје	Ангажиран наставен кадар од УКИМ	
1. Подготвеност за предавања	9,60	9,74	9,57	9,56	9,71	9,15	9,56
2. Квалитет на настава	9,40	9,57	9,40	9,47	9,60	9,15	9,43
3. Редовност на часови и рационално искористување на време	9,65	8,91	9,58	9,63	9,72	9,77	9,54
4. Достапност за консултации	9,58	9,04	9,61	9,44	9,72	9,69	9,51
5. Однос кон студент	9,57	9,70	9,60	9,91	9,72	9,31	9,64
6. Обезбеденост на соодветен материјал за учење	9,40	9,70	9,40	9,91	9,59	9,50	9,58
7. Објективност при оценување	9,47	9,55	9,37	9,81	9,59	9,46	9,54
Вкупен просек по кадар за анализираните аспекти по години	9,52	9,46	9,50	9,68	9,66	9,43	9,54

Покрај табеларното прикажување на просеците за анализираните аспекти, креирани се и графички прикази за просекот за седумте анализирани аспекти за наставниот кадар по поодделни семестри на набљудуваниот период (Графикон 1 за зимски семестар; Графикон 2 за летен семестар).

Графикон 1. Просек за седум анализирани аспекти за наставниот кадар во зимскиот семестар на набљудуваниот период

Графикон 2. Просек за седум анализирани аспекти за наставниот кадар во летниот семестар на набљудуваниот период

За анализираниите седум аспекти за целиот наставен кадар во набљудуваниот период се добиени високи просечни оценки на важност, така што аспектот подготвеност за предавања и вежби има највисока просечна оценка на важност за 2016/2017 година, односот кон студентот за 2017/2018 година и редовноста на часовите и рационално искористување на времето за 2018/2019 година. Кај два аспекти (редовност на часови и рационалното искористување на време и достапност за консултации) се забележува зголемување на просечната оценка на важност по години. Анализирајќи ја глобалната слика, може да се констатира дека добиените резултати се на високо ниво и задоволуваат, иако е нормално да се очекуваат варијации кои главно се резултат на карактеристиките на секоја индивидуа од наставниот кадар, специфичноста на предметот кој се изучува, неделниот фонд на часови, студиската година, како и варијации коишто произлегуваат од случајниот избор на студентите во примерокот за анализа.

Начин на организирање на студентите

Што се однесува до начинот на организирање на студентите на Економскиот факултет, во рамките на Факултетот функционираат: Студентски парламент и АИЕСЕК.

Во ***Студентскиот парламент на ЕФ (СПЕФ)*** формално би требало да членуваат сите студенти што поседуваат индекс од Економски факултет, но активното учество е сведено на многу помал број студенти. Моментално СПЕФ брои 40-тина членови. Организационата поставеност на Студентскиот парламент подразбира Претседателство од 6

членови, на чие чело се наоѓаат претседател, потпретседател и секретар.

Мора да се напомене дека во учебната 2015/2016 година претставници на СПЕФ не учествуваа во работењето на органите на факултетот (Наставно-научен совет, Деканска управа, комисији и сл.) бидејќи мандатот на постојните членови беше истечен, а СПЕФ немаше спроведено избори, па врз основа на тоа да се стекне со право да делегира нови претставници.

Иако, во учебната 2015/2016 година СПЕФ не учествуваше во работата на органите и комисиите на факултетот, сепак треба да се наведе дека согласно позитивните законски прописи, целта на СПЕФ е да воспостави директна врска помеѓу студентите и органите во состав на ЕФ. Во работата на Деканатската управа, учествува еден претставник – претседателот на СПЕФ. Освен тоа, СПЕФ има 5 полноправни претставници во Наставно – научно-научниот совет (поконкретно по 2 претставници за секое место, постојан член и негов заменик). Студентскиот парламент има свој претставник и во Дисциплинската комисија, а во Комисијата за самоevaluација - 2 претставници.

Во рамките на СПЕФ, се организираат низа интерни активности, во кои можат активно да учествуваат сите студенти. Вообичаено, активностите на СПЕФ се организираат од страна на одделни комисији: Комисија за издавање студентски весник, Комисија за спорт и спортски активности, Комисијата за односи со студентите, Комисија за финансии и маркетинг, Комисија за односи со студентите, ИТ комисија и Комисија за меѓународни проекти. Студентскиот парламент има и свој правобранител, со основна задача да ги брани правата на студентите.

Сепак, мора да се потенцира дека од страна на СПЕФ во учебната 2015/2016 година беа забележани слаби активности.

Со одлука на Ректоратот на УКИМ е одлучено да се спроведат избори за ново Факултетско студентско собрание во академската 2019/2020 година.

АИЕСЕК е интернационалната платформа за откривање и развој на студентскиот потенцијал, со канцеларија лоцирана во просториите на Економскиот факултет и постои од 1993 година. Платформата е интернационална и активна во повеќе од 128 земји со јасно структурирана организациска структура. Се состои од Претседател и минимум четири Потпретседатели, задолжени за секоја поединечна област во која работи организацијата. Секоја област има минимум двајца членови. Во случај на членството во една област да е повеќе од 10 во истата има и минимум еден Тим Лидер.

Реализирани настани/проекти во изминатиот период во соработка на Економски факултет:

- Реализиран проект “Green Up” во Скопје, реализиран во 2016 година на кој беа дел 6 странски волонтери
- Летна школа насловена “Make a difference – Become a young leader on dealing with new economic challenges on the path to the EU” реализирана во 2017 година, Конгресен Центар – Охрид
- Company needs & expectations Seminar во соработка со Balkan Economic Forum и Цивика Мобилитас, реализиран во 2017 година
- Ден во животот на практикант во соработка со Balkan Economic Forum и Цивика Мобилитас, реализиран во 2017 година
- Како до пракса во странство? – настан реализиран од АИЕСЕК Македонија во просториите на Економски Факултет во 2017 година со цел информирање на младите за можностите коишто ги нуди АИЕСЕК
- Suit Up & Get the job! – настан реализиран во 2017 година во соработка со Стопанска

Банка АД Скопје

- Реализиран проект “SAMS – Stay a while, make a smile” во Скопје, реализиран во 2017 година на кој беа дел 3 странски волонтери
- Реализиран проект “Green Up” во Скопје, реализиран во 2017 година на кој беа дел 7 странски волонтери
- Интернационална конференција во соработка со канцелариите на АИЕСЕК од 5 Балкански земји, насловена Balkan Cooperation Congress 2018 која се одржа во Охрид во 2018 година и броеше повеќе од 150 учесници.
- “Pitch Please: Испробај се!” – настан со освежен концепт кој се базира на долгогодишно искуство на спремање и едуцирање на младите и нивниот професионален развој. Одржан во 2018 година на Економски факултет подржан од компании од Банкарскиот и ИТ секторот.
- Летна Школа насловена “Trends & challenger for the Globalized Accounting Profession ” реализирана во 2018 година, Конгресен Центар – Охрид
- Работилница во соработка и со Прокредит Банка насловена “Како да стигнеш до првото вработување?”. Истата се одржа во 2019 година
- “Pitch Please: Стартувај ја својата кариера” кој се реализираше во 2019 година на Економски факултет. Настан со освежен концепт кој се базира на долгогодишно искуство на подготовка и едуцирање на младите за нивниот професионален развој. Како компании учесници на овој настан беа претставниците на следниве компании: PwC, KPMG, Ernst&Young, EOS Matrix, НЛБ Банка, Прокредит Банка, Шпаркасе Банка, Стопанска банка, Халкбанк и Комерцијална банка.
- Работилница во соработка со Економски факултет и Прокредит Банка насловена “Важноста на комуникациски вештини во процес на селекција при вработување” одржана во 2019 година.
- Летна школа насловена “Make a difference: Learn how to achieve business excellence by breaking through digital frontiers” реализирана во 2019 година, Конгресен Центар – Охрид
- Прва Олимпијада по сметководство насловена “Beyond Knowledge – Accounting Olympiad - 2019” реализирана во 2019 година, Пехчево

Центар за кариера

Центарот за кариера со полн назив **Центар за регрутирање на студенти, промоција на Факултетот и градење на кариера**, е формиран во 2010 година со Одлука на Наставно – научен совет. Од учебната 2011/12 година, студентите добиваат поактивна улога во рамки на **Центарот за кариера**. Центарот за кариера работи со студентите на доброволна основа и истите ги регрутира по пат на “усна препорака” од некој претходен или тековен волонтер. Во извештајниот период Центарот вбројува 40 студенти – волонтери, од кои во просек по 15 се активираат при реализација на поголемите активности на Факултетот. Имено, за потребите за логистичка поддршка во реализација на активностите поврзани со работењето на Факултетот во Центарот се активни околу дваесет студенти-волонтери. Студентите-волонтери се вклучени во низа активности: организација и реализација на промотивни активности на Факултетот, организација на т.н. Отворен ден, промотивни активности низ средните школи, логистичка поддршка за реализација на уписи на нови студенти и воопшто почеток на академската година (прием на документи и организација на првиот академски час).

Центарот за кариера при Економскиот факултет – Скопје, во текот на извештајниот период беше активен во следниве области:

- I. Организација на практичната настава на студентите/ учество во поддршката и реализацијата на проекти каде целна група се студентите,
 - II. Промотивни активности на факултетот,
 - III. Активности на поле мобилност на студенти и наставен кадар,
 - IV. Работилници за студентите и
 - V. Заеднички настани со АИЕСЕК.
- I. Организација на практичната настава на студентите/ учество во поддршката и реализацијата на проекти каде целна група се студентите**

Во академската **2016/2017 година**:

- Центарот воспостави пилот соработка со Францускиот културен центар во насока на обезбедување практична настава за студенти во француски компании и нивни претставништва во регионот.
- Успешна соработка и со ТКС Империјал Тобако АД Скопје во реализација на нивниот проект насловен ITG GRADUATE PROGRAMME – можност за кариера во мултинационална компанија.

Во академската **2017/2018 година**:

- Центарот воспостави пилот соработка со компанијата Филип Морис во насока на обезбедување практична настава за студенти во нивни претставништва во земјата и во регионот.
- Економскиот факултет – Скопје преку Центарот за кариера беше вклучен и во активна промоција на настаните “Летна школа – Биди банкар” и проектот “Чиста 10ка” организирани од страна на Охридска банка – Сосиете Женерал Груп која е соработник на факултетот.
- На покана на Министерството за образование и наука, Економскиот факултет – Скопје со својот Центар за кариера зеде активно учество и даде свој придонес во реализација на ЕУ твининг проектот “Развивање на соработка помеѓу високообразовните институции, приватниот сектор и релевантните органи”, кој се одвива во рамките на Министерството за образование и наука
- Покрај долгогодишната соработка со Американската стопанска комора (АмЧам Македоја), Економскиот факултет преку Центарот за кариера зеде учество како ко-организатор на настанот за зајакнување на соработката помеѓу универзитетите и бизнис секторот, во оригинал насловен “5th Business – University Cooperation event”

Во академската **2018/2019 година**:

- Центарот за кариера воспостави соработка со Халк Банка АД Скопје во насока на обезбедување на практична настава за студенти во нивни претставништва во земјата.
- Економскиот факултет преку Центарот за кариера беше вклучен во активната поддршка во реализација на два настани организирани од Македонската банкарска асоцијација (МБА) од кои: Квизот насловен “Квиз на Европски пари” и настан за одбелжување на *Светскиот ден на штедењето*
- Центарот за кариера ги администрираше и процесите на доделување на стипендии од фондацијата “Атанас Близнакоф”, наменети за студенти на дипломски студии и стипендии

од ОКТА АД Скопје, наменети за студенти запишани на втор циклус на студии.

II. Промотивни активности на факултетот

Центарот за кариера во соработка со секретарите на катедрите при Факултетот, интернационалната студентска платформа АИЕСЕК, под директна координација на продеканот за настава и Деканот ги предвиде и реализира следниве промотивни активности во рамки на Стратегијата за промоција на Факултетот:

1. Промотивна кампања на Фејсбук и Инстаграм
2. Организација и реализирање на промотивен настан “Отворен ден на УКИМ – Отворен ден на Економски”
3. Организација на првиот академски час

III. Активности на поле мобилност на студенти и наставен кадар

Центарот за кариера во текот на извештајниот период продолжи да дава логистичка поддршка на студентите и наставниот кадар кои се пријавуваа за добивање на стипендија за академската мобилност. Во текот на месец август, септември или октомври, Универзитетот Св. “Кирил и Методиј” – Скопје објави *Конкурс во рамки на програмата ЕРАЗМУС+ Акција 1: Индивидуална мобилност за студенти и наставен кадар* за летниот семестар во следната академска година. Во 2016 година се пријавени 17 студенти, од кои 16 студенти добија стипендија. Во рамките на овој конкурс за мобилност на наставен кадар доби стипендија и еден професор. Во 2017 година се пријавени 11 студенти, од кои 10 студенти добија стипендија. Во рамките на овој конкурс за мобилност на наставен кадар добија стипендија двајца професори. Во 2018 година се пријавени 10 студенти, од кои сите 10 студенти добија стипендија. Во рамките на овој конкурс за мобилност на наставен кадар доби стипендија и еден професор.

Во 2016, 2017 и 2018 година, Центарот за кариера беше директен учесник и воедно поддршка на студентите кои се пријавуваа во рамки на програмата “*Најдобрите од Југоистокот*” наменета за студенти на дипломски, постдипломски и докторски студии.

IV. Работилници за студентите

I Реализирани работилници во соработка со Стопанска Банка АД Скопје

Во 2017 година е склучен Меморандум за соработка за спроведување на програмата под наслов “Практични совети и обуки за успешно вработување по студиите”

Во рамки на оваа програма во текот на 2017 година се рализираа две работилници и тоа:

- 1) **СТБ – Работилница 1** – поделена во две целини:
 - Мојот кариерен пат – од студент до млад професионалец
 - Банкарските услуги од перспективата на младите
- 2) **СТБ – Работилница 2** – поделена во две целини:
 - Од пракса до вработување
 - Симулација на интервју

2 Реализирани работилници во соработка со Халк банка АД Скопје

Во 2019 година е склучен Меморандум за соработка за спроведување на програмата под наслов “Практични совети и обуки за успешно вработување по студиите”

Во рамки на оваа програма во текот на 2019 година се реализираше една работилница на тема “Која е тајната формула на патот кон успехот”

V. Заеднички настани со АИЕСЕК

1. Организација на настанот “Денови на кариера – Pitch Please”

Во 2017 година по дваесет и први пат беше организиран настанот *Денови на кариера*, во организација на АИЕСЕК Скопје и Економскиот факултет.

Во 2018 година Денови на кариера се ребрендира во “*Pitch Please*” и во 2018 година се одржаа на тема “*Pitch Please*”: *Испробај се!*, додека пак во 2019 година “*Pitch Please*”: *Стартувај ја твојата кариера!*

2. Организација на меѓународна летна школа

Центарот за кариера во соработка со интернационалната платформа АИЕСЕК беше активно вклучен во логистичката подготовка, организација и реализација на меѓународната школа и тоа:

- VII^{та} меѓународна школа насловена “*Направи разлика – стани млад лидер во справување со економските предизвици на патот кон ЕУ*”

- VIII^{та} меѓународна школа насловена “*Trends and challenges for the globalised accounting profession*”

- IX^{та} меѓународна школа насловена “*Направи разлика: унапреди го бизнисот и помести ги границите со помош на дигиталните технологии*”

Освен во СПЕФ, АИЕСЕК и Центарот за кариера, студентите се вклучени и во работата на Библиотеката и Компјутерскиот центар. Од учебната 2002/03 година, во работата на Библиотеката и во Компјутерскиот центар помагаат по 6 дежурни студенти.

1.5. ПРОСТОРНИ И МАТЕРИЈАЛНИ РЕСУРСИ

Вкупниот простор наменет за изведување наставна и истражувачка дејност (амфитеатри, предавални, лаборатории, кабинети за наставен кадар, простории за службата за студентски прашања, читална, библиотеки, интернет центар, сала за состаноци, деканат, студентски парламент и АИЕСЕК) опфаќа површина од 14.840m², или околу 5 m² по активен студент на I циклус. Факултетот ја поседува најголемата **библиотека** во рамки на Универзитетот, со вкупно 31111 наслови и 48906 примероци од стручна литература, научни книги и учебници прибрани од формирањето на Факултетот до денес. Библиотечниот одбор изготвува годишни извештаи со информации за работењето на Библиотеката, односно подетален извештај за набавката на стручна литература и подарени книги, вредноста на книгите кои ги поседува. Библиотеката е со површина од 54m², приклучена е на централно греење и климатизирана. Во неа се изложени сите наслови кои се препорачани како основна литература за подготовка на одделните предмети, меѓу кои во најголем дел се работи за учебни помагала од самите предметни наставници – дел од богатата издавачка дејност на Факултетот. Исто така, во

библиотека се депонира и насловите кои Факултетот ги има добиено во рамките на проектот: „Превод на 1000 стручни и научни книги и учебници од кои се учи на врвните и најреномираните универзитети во САД и Англија, а од областа на правото во Франција и Германија“. Треба да се напомене дека фондот на библиотеката се збогатува и со магистерски трудови и докторски дисертации. Библиотеката на Економскиот факултет во 2016 година има пристап до J-STORE(делумно) и EBSCO базата на податоци со преку 2500 наслови на списанија (целосен текст на статиите) од областа на економијата и бизнисот. На страната на факултетот е прикачен Каталог на линкови за пребарување на сите обработени наслови на домашна и странска стручна литература на располагање на Библиотеката во печатена и електронска форма и истиот се ажурира редовно. Тоа се следниве линкови: Линк за наслови на магистерски трудови, Линк за наслови на докторски трудови, Линк за наслови на преведени книги подарок од Проектот на Владата на Република Северна Македонија, Линк за документи од World Bank, Линк за документи од OECD, Линк за документи од IMF, Линк за документи од EUROSTAT, Линк за документи од UNCTAD, Линк за документи од ILO, Линк за документи од EBC и Линк за документи од WEF. Во библиотеката е овозможено компјутерско пребарување и електронски пристап до стручната литература иако недостасуваат странски стручни списанија, како и пристап до соодветни информациона бази на научни и стручни трудови. Истата е заштитена со уред за превенција од противправно изнесување книги надвор од читалната. Имајќи го сето претходно предвид, библиотеката комплетно ги задоволува потребите на студентите. Сепак, може да се издвои мислењето на самите студенти дека од големо значење би била можноста за подолготрајно задржување на насловите од задолжителната литература во функција на подготовка на испитите (се разбира со соодветна гаранција од страна на студентот). Врз основа на евиденцијата која се води во Библиотеката, за користењето на библиотечниот фонд од страна на вработените, редовните студенти, постдипломците и други корисници, во просек, во текот на овој период се направени преку 12000 (годишно) позајмици на библиотечен материјал.

Во рамките на библиотеката како посебен оддел егзистира библиотека за донации, со површина од 49m². На тој простор се изложени насловите добиени од странски донатори, кои можат да послужат како дополнителна литература при изучување одреден предмет. И овој оддел е компјутеризиран заради пребарување и има електронски пристап до стручната литература.

Во состав на библиотеката постои и читална, со површина од 863m² и со капацитет за истовремено опслужување на 350 студенти. Читалната е приклучена на централно греење и е климатизирана. Во неа се изложени насловите/учебниците кои се препорачани како основна литература за изучување одреден предмет. Отворена е секој работен ден од 7.30 – 19.00 часот. И читалната располага со компјутери за пребарување и електронски пристап до стручната литература. Насловите во читалната се заштитени со посебен уред кој сигнализира доколку одреден студент противправно сака да изнесе еден или повеќе наслови надвор од читалната.

Факултетот располага и со **Интернет центар** како составен дел од Библиотеката. Интернет центарот е со површина од 80m² и со капацитет за 27 компјутерски места (студенти). И тој е приклучен на централно греење и е климатизиран. Отворен е секој работен ден од 7.30 – 19.00 часот. Тој им овозможува на студентите пребарување на интернет и пред сè електронски пристап до стручната литература и електронско регулирање на статусот и потребите на студентите на Факултетот.

Во Читалната и Интернет центарот се организира работењето на ангажираните/

дежурни студенти. Во просек годишно се ангажирани по 9 студенти, како предност за да бидат ангажирани имаат студентите кои се од социјално ранлива категорија. Студентите учествуваат во секојдневното опслужување на студентите од прв, втор и трет циклус на студии со потребната литература и услуги со материјали кои се преземаат од постоечките електронски бази на располагање.

1.6. ЛОГИСТИКА

Службата за студентски прашања на Факултетот е лоцирана на простор поголем од 150m², со посебна канцеларија за Раководителот, неопходни шалтери и огласни табли. Во сервисот на студентската служба за сите циклуси на студии се вработени 6 лица кои благодарение на компјутеризираната евиденција и соодветниот софтвер, успеваат да одговорат на задачите. Покрај раководителот на службата, за потребите на I-от циклус студии ангажирани се 4 референти и 1 референт за II-от и III-от циклус на студии. Со цел да се поедностави работата на Службата, секој циклус студии има посебна просторија во која се извршуваат редовните услуги за студентите: издавање потврди и уверенија, уписи и заверка на семестри, следење на напредувањето на студентот, грижа и комплетирање на студентските досиеја, информирање за сите постојни процедури, како и евентуални новини во режимот и правилата на студирање.

1.7. НАДВОРЕШНА СОРАБОТКА

Кога станува збор за надворешната соработка на Факултетот, целта на самоевалуацијата е да оцени кое е влијанието на надворешната и меѓународната соработка врз подобрувањето и збогатувањето на квалитетот на наставата и создавањето основи за инкорпорирање на секој учесник на образовниот процес (како на наставниците, така и на студентите) во современите глобални текови. Анализата е заснована на релевантни квантитативни податоци извлечени од одговорите на прашањата упатени до членовите на поткомисиите за евалуација на ниво на првиот, вториот и третиот циклус студии. При тоа, прашањата се однесуваат на: усогласеноста на студиските програми со барањата и потребите на деловната заедница и вградувањето на практичните вештини во програмите и во режимот/системот на оценување, обезбедувањето на меѓународната димензија на студиските програми, унапредувањето и иновирањето на наставните методи преку учество на наставниот кадар на одделни семинари/обуки, мобилноста на студентите и академскиот кадар, како и збогатувањето на контактите со дипломираните студенти. Констатациите од анализата нема да ги прикажуваме одделно по студиски програми, туку сумарно, но сепак ќе ги разграничиме по циклуси.

Прв циклус студии

Одговорите упатуваат на мислењето дека во најголем процент (најмалку 50% - најмногу 80%) студиските програми се во согласност со барањата и потребите на деловната заедница. Кај најголем дел од студиските програми постои континуирана комуникација и консултација на наставниците со претставници од деловната заедница, при што сознанијата се имплементираат при изработката на предметните програми

(маркетинг, менаџмент, надворешна трговија, сметководство, економија). Студиската програма на е-бизнис е резултат на меѓународниот ТЕМПУС проект во кој учествувале институции од повеќе европски земји и во интерес на приближување на предметите до потребите на деловната заедница, во повеќето од нив е имплементирана практичната проектна работа како дел од процесот на оценување и континуирана работа. При создавањето на структурата на студиската програма на финансиски менаџмент во најголем дел при конципирање на предметите во предвид се земени програмите на други познати светски факултети, прилагодени на наши услови.

Во однос на меѓународната димензија на студиските програми, освен фактот што кај сите предмети од соодветните студиски програми е застапено користењето на странска литература во наставата, се забележува и фактот дека присуството на странски професори е застапено (во трите учебни години) кај поголемиот дел од студиските програми (кај 4 од вкупно 7 студиски програми, односно процентуално, кај 57% од програмите), и тоа кај студиските програми по маркетинг, менаџмент, сметководство и ревизија и надворешна трговија. Иако, овој процент е зголемен во однос на претходните години, сепак, се смета дека може да се интензивира и да се постави на повисока основа. Кај студиските програми по менаџмент, надворешна трговија и сметководство и ревизија евидентирано е учество на еден визитинг професор во изведување на наставата на соодветната студиска програма.

Слично, во однос на учеството на професори од студиските програми во наставниот процес на странски универзитети, на студиските програми по маркетинг, финансиски менаџмент и е-бизнис, воопшто не се реализирало такво учество во трите учебни години (2016/2017; 2017/2018 и 2018/2019), додека постои ниско учество на студиските програми по менаџмент, економија, сметководство и ревизија и надворешна трговија.

Она што би можело да се идентификува како слабост во наставата е фактот дека освен на програмата по е-бизнис каде постојат 5 предмети кои се предаваат на англиски јазик, како и на програмата по менаџмент каде е застапен еден таков предмет, кај ниту една друга студиска програма наставата не се изведува на англиски јазик, ниту пак постојат заеднички курсеви со странски партнери. Најверојатно, тоа е и главната причина за неприсуството на странски студенти на одделните департмани. Сепак, радува фактот што, иако не претеран, сепак е поголем интересот на нашите студенти за престој на странски универзитети. Така, во извештајниот период (2016/2017; 2017/2018 и 2018/2019), 3 студенти од департманот менаџмент, 1 од надворешна трговија, 18 од финансиски менаџмент, 4 од економија и 10 студенти од департманот е-бизнис, користеле програми за студентска размена. Во иднина, Факултетот би требало поинтензивно да ги користи институциите од странство со кои негува долгогодишни добри соработнички односи со цел да се поттикне позначајна взаемна мобилност и студиски престои на наставниците и соработниците, кои пак би ја интензивирале размената на искуства при изведувањето на наставата и истражувањата во науката.

Надворешната соработка ја следевме и преку контактите што Факултетот ги остварува со веќе дипломираните студенти. Што се однесува до начините на збогатување на овие контакти, анализите покажаа дека, во најголем дел, истите се однесуваат на дипломирани студенти како гости предавачи или испраќање студенти на пракса во компании каде на раководни места се наоѓаат дипломирани студенти.

Оценувањето на влијанието на надворешната соработка врз подигнувањето на нивото на квалитет на наставата го следевме преку поттикнување на креативноста на студентите во наставата, со помош на вградување на практични вештини во програмите, и тоа преку студии на случаи, анализи, проекти и сл. Вакви содржини најниска застапеност

имаат кај програмите по економија и сметководство и ревизија (10-20%), следат е-бизнис (со 30%), надворешна трговија (70%), а најголема застапеност имаат маркетинг (100%), како и менаџмент и финансиски менаџмент (90%). Од друга страна, практичниот дел наоѓа и свое посебно место во системот на оценување, така што истиот, во просек, е застапен со 30% кај студиските програми по маркетинг и е-бизнис, 25% кај економија, 20% кај менаџмент, финансиски менаџмент и сметководство и ревизија (каде се движи од 10%-20%) и 10% кај студиската програма по надворешна трговија.

На студиската програма маркетинг 25% проценти од наставата се реализира со институции надвор од факултетот (предавања, проекти, задачи, посета на фирми, учество на дебати и конкурси и сл.), додека кај сите останатите студиски програми 20 % од наставата се реализира надвор од факултетот.

Учесниците на студиските програми по маркетинг и сметководство и ревизија најмногу учествуваат на семинари/обуки во насока на унапредување на наставните методи и иновирање на наставните програми.

Втор циклус студии

Во однос на усогласеноста на студиските програми од вториот циклус на студии со барањата и потребите на деловната заедница, може да се каже дека постои релативна усогласеност, но исто така и нивна разноликост во поглед на овој критериум. Така, постојат студиски програми каде при конципирањето/формулирањето на предметите се извршени консултации со претставници од деловната заедница, до програми каде што за мнозинството на предмети не се извршени такви консултации.

Во поглед на обезбедувањето на меѓународна димензија, и во овој случај, таа е застапена главно преку користење на странска литература во наставата, додека за жал, согласно другите набљудувани елементи на меѓународната меѓународната димензија на студиските програми, како на пример, учество на наши професори во наставата на странски универзитети и гостувања на странски професори кај нас е многу слабо застапена. Истото се однесува и на слабиот интерес за присуство на странски студенти на одделните студиски програми.

Нешто подобра е состојбата во поглед на контактите што Факултетот ги остварува со веќе дипломираните студенти на втор циклус студии. Генерално може да се каже дека студиските програми ги вклучуваат како гости-предавачи на одделни предмети. А, исто така, се забележува и нивно вклучување во проекти и научни истражувања т.е. соработка со студентите кога остваруваат пракса во компаниите каде што работат веќе дипломираните студенти.

Трет циклус студии

Со оглед на фактот дека етаблираниот нов концепт на докторски студии за прв пат беше воведен во учебната 2012-2013 година и истиот сеуште не е заокружен, неговата евалуација не можеше целосно да се направи, поради едноставно непостоење на соодветна информационе база на податоци за проценка на основните елементи на процесите. Оттаму не бевме ни во состојба целосно да ги согледаме и процениме ефектите од неговото спроведување, иако преовладува впечатокот дека цената и организацијата, како и квалитетот на третиот циклус не се на очекуваното ниво, се форсира студирање во

странство (дури и со финансиска поддршка), што има дополнителни негативни реперкусии на бројот на заинтересирани кандидати не само кај третиот туку и кај вториот циклус на студии.

1.8. НАУЧНО-ИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Согласно „Упатството за самоевалуација и обезбедување и оценување на квалитетот на единиците на Универзитетот“ изготвено од страна на Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје, една од трите главни цели на процесот на самоевалуација е оценување на влијанието на научно-истражувачката работа врз наставно-образовниот процес. Исто така, следејќи го истото упатство за самоевалуација потребно е да се обезбедат податоци за научно-истражувачката дејност на институцијата, како посебен дел во рамките на извештајот. По завршување на детален процес на собирање на податоците за научно-истражувачката дејност на Економскиот факултет во Скопје за периодот 2016-2019 година, подготвена е табела 9.

Во табела бр. 9 се прикажани податоци за бројот на публикации во последните пет години, пријавените и реализираните проекти, учеството на семинари, конференции, научни собири (домашни и меѓународни), како и вкупниот број организирани научни собири во последните пет години. Во периодот од 2016-2019 година се објавени 191 научна публикација, од кои 109 во странство. Притоа, 10 од нив се со импакт фактор. Во истиот период се реализирани 13 проекти, додека вработените на факултетот учествувале на 163 научни конференции од кои 122 во странство.

Табела 9. Показатели за следење на научно-истражувачката дејност на Факултетот по учебни години

ОПИС	Вкупно во Р. С. М.				Вкупно во странство				Вкупно
	16/17	17/18	18/19	Вкупно	16/17	17/18	18/19	Вк.	
Научни публикации	28	32	22	82	31	27	51	109	191
• Со импакт фактор					4		6	10	10
Проекти	2	3	2	7	2	2	2	6	13
Научни конференции	6	24	11	41	39	44	39	122	163
Книги/монографии	4	5	2	11	0	0	2	2	13
Студиски престој	0	0	0	0	4	2	6	12	12
Работилници	4	5	4	13	3	9	5	17	30
Семинари-собири, симпозиуми, дебати, состаноци, конференции (без труд), тркалезна маса, летни школи	5	6	10	21	10	6	5	21	42

Гледано по години може да се забележи дека бројот на научните публикации покажува одредена варијација. Во 2016/17-та учебна година бројот на научните публикации бил 28 за да во 2017/18-та година порасне на 32, а во 2018/19-та година се намали на 22 научни публикации. Бројот на објавени трудови со импакт фактор покажува благ пораст од 8 во 2015/16 учебна година, на 10 во 2018/19 учебна година. Вкупниот број на објавени книги за анализираниот период е 13 и доминираат книги кои се објавени во вид на учебници потребни за изведување на настава. Од вкупно 13 објавени книги 11 се објавени во Македонија, додека 2 книги се објавени во странство. Во иднина може да се направи обид за стимулирање на наставниот кадар за објавување на книги на англиски јазик кои би биле повеќе меѓународно видливи.

Во однос на реализираните проекти може да се забележи незначително намалување од 16 на 13 реализирани проекти. Бројот на реализирани проекти по одделни учебни години е релативно стабилен и не покажува некои видливи трендови на опаѓање или зголемување. Во однос на присуството на научни конференции постои стабилно учество по години, каде доминира учеството на кадарот на конференции во странство.

Во однос на студиските престои остварени во странство просечниот број на остварени престои по години за анализираниот период е 4 престои. Во однос на останатите категории (симпозиуми, работилници, семинари, летни школи) не се забележани некои позначителни промени во однос на минатите години.

Генерално, постои поголем простор за вклучувањето на студентите во научноистражувачките активности. Во иднина треба да се посвети многу поголемо внимание на вклучување на студентите во научно-истражувачките проекти кои ќе ги зголемат нивните практични знаења или научни потенцијали. Интеграцијата на научно-истражувачката работа во рамките на наставата е комплексна активност и би било од корист доколку во иднина факултетот реализира некој меѓународен проект или организира обука за наставниот кадар што ќе помогне во поуспешна реализација на оваа активност.

На крајот на овој дел е за поздравување фактот што членови на нашиот колектив две години едно по друго (2016 и 2017) ја освоија престижната награда „Најдобар научник во областа на општествени науки на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. Проф. д-р Анита Циунова-Шулеска ја освои наградата за 2016-тата година, додека Проф. д-р Весна Буцевска ја освои истата награда за 2017-тата година. Во 2017 е освоена и Наградата за најдобро истражување на конкурсот за трудови за Систематска државна дијагностика, која ја доделува канцеларијата на Светската банка во Скопје во истата година.

1.9. ФИНАНСИРАЊЕ

Финансирањето на основната дејност на Факултетот од година во година станува сè порестриктивно. Согласно позитивните законски прописи, тоа се одвива на два начини: од т.н. сопствени извори (средства) и буџетски трансфери. Сопствените средства на Факултетот се алиментираат од уписнини и партиципација на студентите на трите циклуси студии, изработка на научни проекти и давање услуги на компании/фирми и институции, како и од издавачка дејност и донации. Учеството на буџетските трансфери во вкупните приходи на Факултетот е прикажано во Табелата 10 и се движи од 28,26% во 2016 год., 27,82% во 2017 год. до 28,19% во 2018 година.

Табела 10. Приходи остварени во период 2016-2018 според завршна сметка

Категории на остварени приходи	2016	2016	2017	2017	2018	2018
	Во денари	Во %	Во денари	Во %	Во денари	Во %
Буџетски трансфери	53.798.658,00	28,26	48.793.760,00	27,82	45.921.729,00	28,19
Приходи од уписнина на студенти на Прв, Втор и Трет циклус студии*	99.967.428,00	52,50	89.362.043,00	50,96	85.465.888,00	52,47
Приходи од дополнителни услуги на студенти	26.677.263,00	14,01	27.915.327,00	15,92	26.767.663,00	16,43
Останати приходи**	9.957.621,00	5,23	9.293.143,00	5,30	4.718.764,00	2,90
Вкупно приходи	190.400.970,00	100,00	175.364.273,00	100,00	162.874.044,00	100,00

*Приходите од уписнина на студентите на Прв, Втор и Трет циклус студии ги содржат и приходите остварени по основ на одбранети магистерски работи како и салдата пренесени од претходната година

**Во останати приходи кумулативно се искажани приходите од издавачка дејност, семинари, курсеви, интегративни функции, спонзорства, наемнина и сл.

На илустративен начин структурата на приходите е прикажана на Графикон 3. Структура на остварени приходи во периодот 2016 – 2018 година според завршна сметка.

Структурата на приходите од партиципација и уписнини на студентите во трите циклуси студии укажува на извесни промени кои во најголем дел се рефлекција на бројот на запишаните студенти. Врз основа на презентираниите податоци во Табелата 11, нотирано е намалување на учеството на партиципацијата од Прв циклус студии во вкупните приходи (од 29,75% во 2016 год. на 26,64% во 2017 год. и 26,64% во 2018 год.), а кај уписнините од студентите на Втор циклус студии се забележува стабилно учество од 19,50% до 2016 година, 19,66% во 2017 година и 19,80% во 2018 година. Со оглед на

промените во начинот на организација, уписнините од Трет циклус студии претставуваат релативно мала ставка во вкупните сопствени приходи со тенденција на зголемување од 3,25% во 2016 година, на 4,66% во 2017 година до 6,03% во 2018 година.

Категории на остварени приходи	2016	2016	2017	2017	2018	2018
	Во денари	Во %	Во денари	Во %	Во денари	Во %
Приходи од уписнина на студенти на Прв циклус студии	56.649.344,00	56,67	46.715.594,00	52,28	43.395.752,00	50,78
Приходи од уписнина на студенти на Втор циклус студии	37.128.444,00	37,14	34.468.645,00	38,57	32.242.857,00	37,73
Приходи од уписнина на студенти на Трет циклус студии	6.189.640,00	6,19	8.177.804,00	9,15	9.827.279,00	11,50
Вкупно приходи	99.967.428,00	100,00	89.362.043,00	100,00	85.465.888,00	100,00

Структурата на остварените приходи по основ на уписнина на студентите од Прв, Втор и Трет циклус студии е прикажана на Графиконот 4.

Во отсуство на прецизна методологија за утврдување на цената на чинење по студент доколку ги ставиме во релација направените расходи со бројот на студенти, цената на чинење за 2016 година изнесува 44.136 денари, за 2017 година 44.084 денари и за 2018 година 44.721 денари.

2. TOWS АНАЛИЗА ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА КВАЛИТЕТОТ

ОГРАНИЧУВАЊА (THREATS)

- Неконзистентност на високообразовните политики и чести законски измени кои не се засновани на долгорочна стратегија за развој на високото образование;
- Рестриктивна политика за нови вработувања на соработнички и стручен кадар во континуитет;
- Бирократски законските обврски во поглед на користење на индекси и пријави како основа за идентификација на студентите и впишување на оценките;
- Зголемена и делумно нелојална конкуренција;
- Рестриктивната политика на Владата како во доменот на признавањето и финансирањето на реалната цена на чинење на студентот;
- Ограничен пристап на Факултетот и Универзитетот до соодветни бази на научни и стручни трудови поради неисполнување на обврските од Законот за високо образование, член 189 став 5 во кој се предвидува пристапот до една база со трудови да биде финансиран од Буџетот на Р. С. Македонија;
- Неисполнување на обврските од Законот за високо образование во поглед на формирање на Националниот совет за високо образование;
- Отсуство на алтернативни можности за финансирање на студирањето на втор и трет циклус студии;
- Неповолни демографски трендови;
- Нефлексибилен и релативно спор систем за акредитирање и ре-акредитирање на студиските програми.

МОЖНОСТИ (OPPORTUNITIES)

- Искористување на можностите за учество во проекти финансирани од ЕУ, УСАИД, Horizon 2020 и други меѓународни извори и фондови;
- Брзите и динамични општествени, економски и пазарни потреби наметнуваат и истовремено овозможуваат креирање програми за континуирано образование и разни видови на обуки и едукации како одговор на растечката и разновидна побарувачка на пазарот;
- Дополнителен развој на алумни мрежата и искористување на можностите од истата со цел унапредување на соработката со нејзините членови;
- Заинтересираност за интензивирање на соработката со претставници на бизнис-заедницата и со претставници на локалните и државните институции во делот на приспособување на студиските програми на нивните актуелни потреби, како и во осмислување на програми за доживотно образование;
- Продлабочување на официјалната соработка која ја има Факултетот со голем број реномирани странски универзитети и факултети преку конкретни взаемни активности.

СЛАБОСТИ (WEAKNESSES)

- Недоволен и прилично оптоварен наставно-научен кадар поради пензионирањата на поголем број на наставници во изминатиот период;
- Скромна меѓународна присутност на кадарот со трудови во (влијателни) научни списанија и конференции и недоволна нивна цитираност;
- Недоволна искористеност на постојните меѓународни договори за соработка за конкретни активности (мобилност на вработени и студенти, заеднички проекти,

- истражувања или организирање на заеднички или франшизни студии);
- Отсуство на студиски програми на англиски јазик;
- Смален интерес за упис на студентите на првиот и вториот циклус на студии;
- Недоволен број на атрактивни програми за континуирано и доживотно образование;
- Ограничена функционалност на i-Know системот за електронско пријавување на семестри и испити и недоволна приспособеност на потребите на корисниците.

ПРЕДНОСТИ (STRENGTHS)

- Компетентен наставно-научен кадар;
- Современи студиски програми на трите циклуси;
- Долга традиција и препознатливост на националниот и регионалниот образовен пазар;
- Континуирано висок и стабилен интерес за студирање на факултетот;
- Солидни просторно-технички и материјални услови;
- Завиден број на склучени меѓународни договори за соработка со образовни и сродни институции од странство;
- Исклучително богата и плодна издавачка дејност - најголем издавач на стручна и научна економска литература во државата;
- Современа и најбогата библиотека со економска литература на Универзитетот со двокатна модерна читална.

ЗАКЛУЧОК

Процесот на самоевалуацијата на позицијата на Економскиот факултет-Скопје во образовниот систем на Република Северна Македонија, како дел од Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“, се спроведе во рамките на истражувачка процедура во која јасно се искристализираа следниве фази:

- Утврдување на фактичката состојба, преку користење на примарни и секундарни податоци и информации генерирани од службите и организациските единици на Факултетот;
- Утврдување на причините за моменталните состојби;
- Предлог на конкретни мерки за нивно подобрување.

Спроведената TOWS - анализа е камен-темелникот на кој се надоградуваат предложените мерки за подобрување на квалитативните перформанси на Факултетот. При тоа, компаративните предности на Економскиот факултет се огледаат во континуираниот развој и задржување на неговата лидерска позиција во образовниот систем на Републиката, посебно во сегментите на квалитетот на наставно-образовниот кадар, современите студиски програми, препознатливоста на дејноста на националниот пазар, стабилниот интерес за студирање на Факултетот, добрите просторно-технички и материјални услови, издавачката дејност и др.

На тој начин Економскиот факултет ја извршува својата општествена функција т.е. претставува позитивен пример кој може да служи како модел за успешност на високото

образование во Р.С. Македонија. Сепак, со цел да се остварат уште подобри резултати во работењето на оваа наставно-научна институција потребно е да се надминат некои ограничувања од објективна и субјективна природа. Во таа насока се предлагаат неколку мерки кои може да помогнат во трасирање на патот за поголема успешност на Факултетот во извршување на наставно-научната дејност.

Предлог мерките кои можат да помогнат во отстранување на некои од недостатоците и подобрување на условите за успешна работа се:

- Итно надминување на недостигот на наставниот, а особено на соработнички и административен кадар кој веќе го обременува секојдневното работење на Факултетот, а кој после големата смена на генерациите го доведува во прашање неговиот понатамошен развој;
- Намалување на вкупниот број на предметни програми и ограничување на бројот на предмети по професор до максимум 2 предмети со цел поголемо фокусирање на нивната енергија и време во научно-истражувачки цели;
- Унапредување на Правилникот за стручно усовршување по претходна широка дебата со наставно-образовниот кадар со цел да се идентификуваат неговите вистински потреби за финансиска поддршка. Таквата поддршка на крајот би требало да доведе до зголемен број на публикации во меѓународни престижни списанија и зголемен h-индекс на вработените во институцијата.
- Дефинирање бази на податоци и списанија на кои треба да се претплати Факултетот и обезбедување средства за пристап до нив како и набавка на лиценцирани софтвери потребни за изведување на наставно-научната работа;
- Изработка на стратегија и акционен план за унапредување на соработката со факултетите од странство врз основа на склучените меѓународни договори за соработка. Стратегијата и акциониот план треба да ги конкретизираат иницијативите за соработка кои треба да придонесат кон поголема продуктивност во остварувањето на наставно-научната дејност на факултетот. Таквите иницијативи треба да се преточат во конкретни активности како: организирање на заеднички меѓународни конференции, летни школи, испраќање на професори на студиски престои или во вид на визитинг професори, аплицирање на заеднички проекти, формирање на заеднички програми и студииуми и сл.);
- Да се зголеми меѓународната димензија на студиските програми преку интензивирање на соработката со универзитети од странство;
- Активирање на програми за континуирано образование: обуки за практичари, специјалистички курсеви, семинари и советувања;
- Идентификување на потребните промени и чекори кон започнување на меѓународна акредитација на Економскиот факултет во Скопје или на одредени програми, со посебен фокус на две престижни акредитации: 1) EFMD – European Foundation for Management Development и 2) AACSB - Association to Advance Collegiate Schools of Business.
- Спроведување на ИСО стандардизација на Факултетот во делот на административните системи и процеси со цел обезбедување стандарди за квалитет на административни услуги како и олеснето движење, чување, генерирање и манипулирање со документите и податоците;

- Изградба на современ интранет систем за централизирано собирање и чување на податоците и информациите, како и генерирање на статистички податоци за потребите на Факултетот;
- Имплементација на системи за менаџмент со документи и системи за менаџмент на човечки ресурси кои би ја олесниле во значителна мера административната работа на вработените.
- Повисоко ниво на дигитализирање на некои од работните процеси со цел да се унапредат перформансите на работењето.
- Унапредување на наставата на додипломски и постдипломски студии преку организирање на работилници и обуки за вработените, во акцент на користење на современи алатки и методи за изведување на настава.
- Унапредување на соработката со бизнис заедницата, владините институции и невладиниот сектор, во поглед на научно-истражувачката и наставната активност. Во рамките на оваа стратегија треба да се утврдат различните начини и подрачја на соработка со овие клучни стеикхолдери за развојот на факултетот.
- Креирање и развој на алумни асоцијација со претходно консултирање на практичните искуства од нашите меѓународни партнерски институции.

Скопје, 17.1.2020

Комисија за самоевалуација

Проф. д-р Љупчо Ефтимов - претседател

Проф. д-р Зорица Божиновска Лазаревска - член

Проф. д-р Виолета Цветкоска - член

Проф. д-р Ежени Брзовска - член

Доц. д-р Никола Левков - член

Студент Стефан Јовановиќ - член

Студент Лика Костова – член

Запознаен:

Проф. д-р Предраг Трпески, Декан

